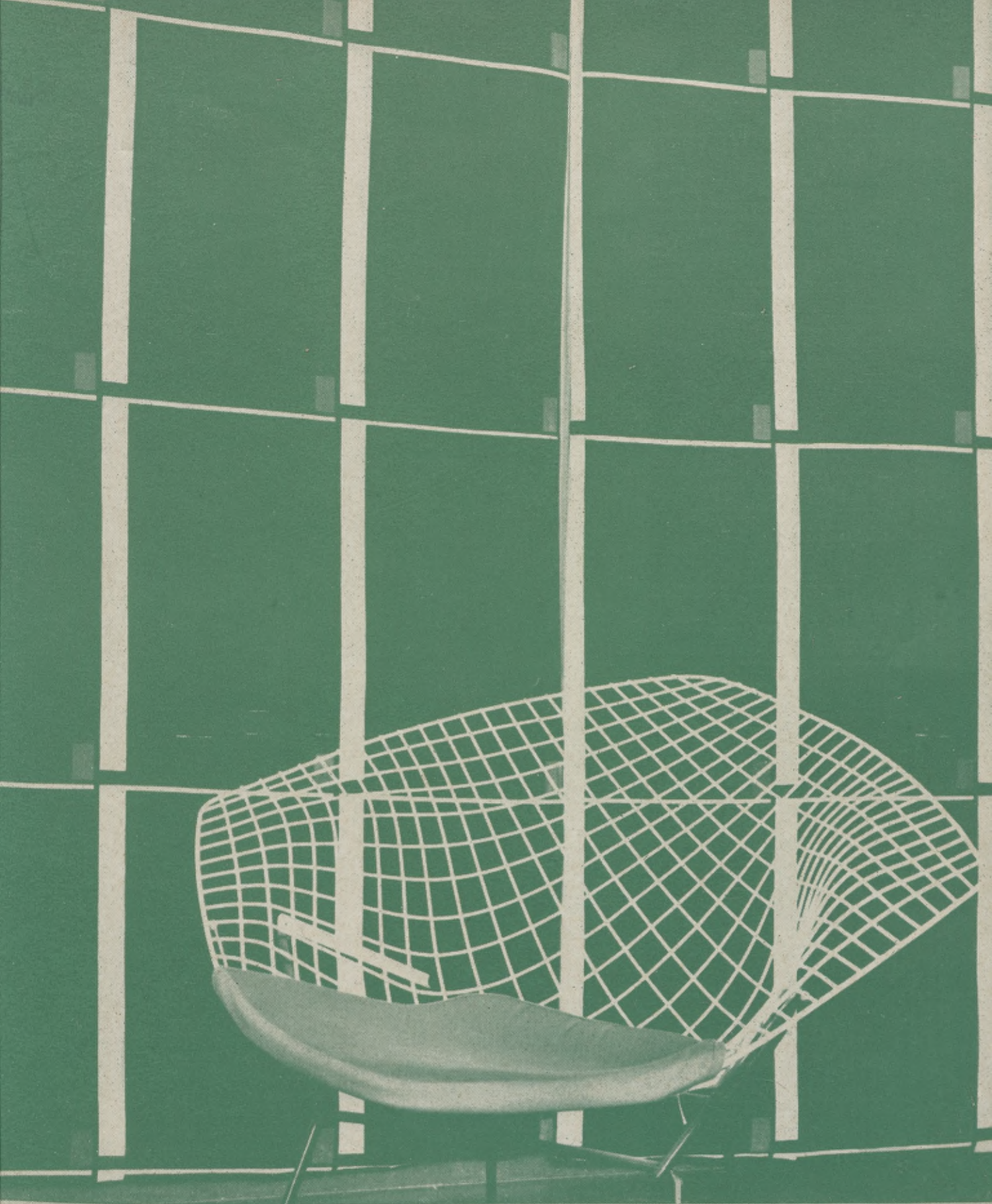

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

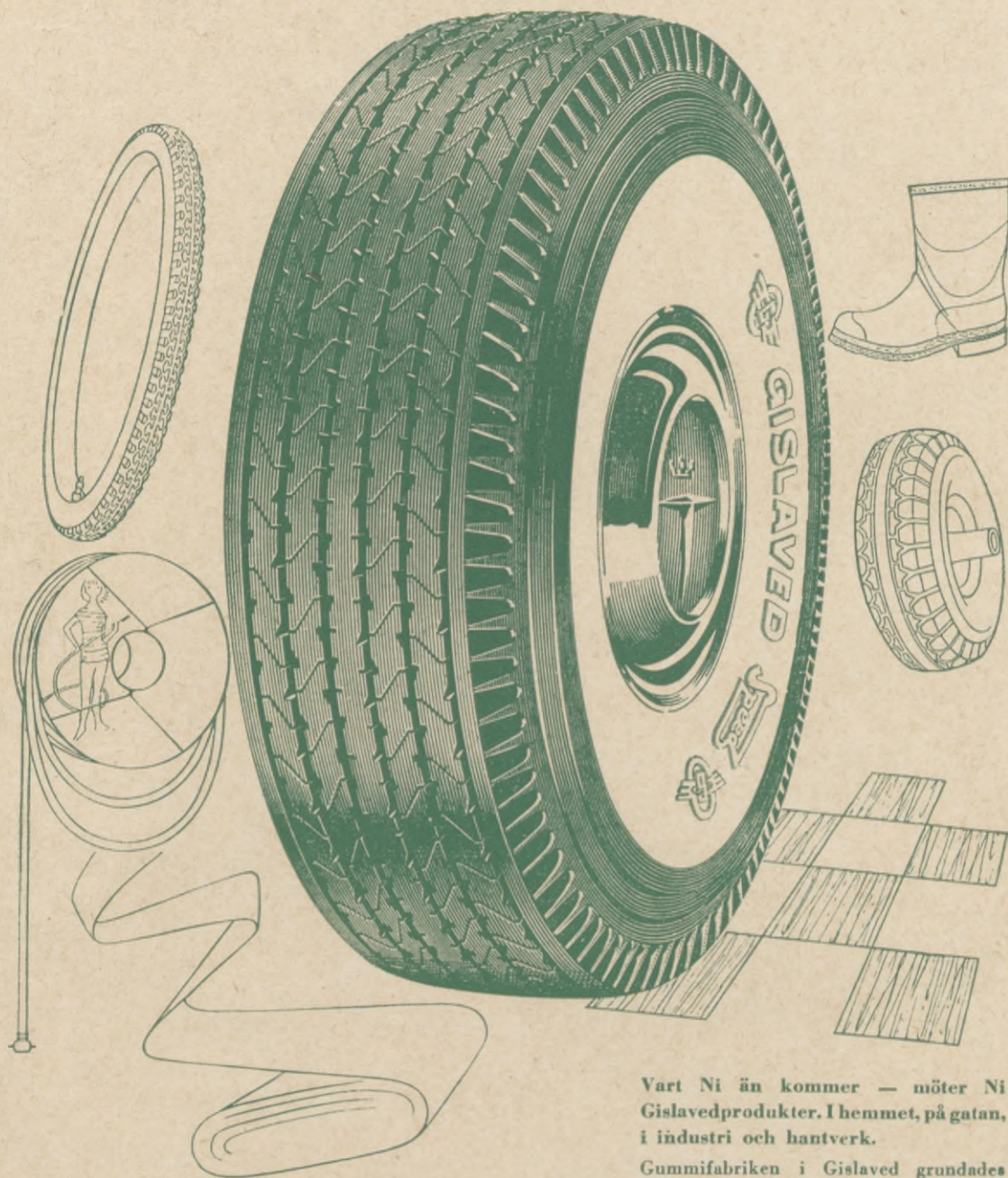
N:r 3 Mars

1959 Pris 1 krona

Status

Ni möter GISLAVED överallt

Vart Ni än kommer — möter Ni Gislavedprodukter. I hemmet, på gatan, i industri och hantverk.

Gummifabriken i Gislaved grundades 1895. Utvecklingen har alltsedan dess gått framåt. Fabriken har utvidgats i flera etapper och produktionen har ökat. Detta har gjort det möjligt för Gislaved att vid flera tillfällen presentera för branschen epokgörande nyheter. Bil- och cykelringar, stövlar, galoscher och bottiner, lämnar fabriken i en aldrig sinande ström. Tillverkningen omfattar även plastfolier och vävplast, gummiparkett, olika slag av slangar och tekniska gummiartiklar såsom kilremmar och packningsduk

GISLAVED

SVENSKA GUMMIFABRIKS AKTIEBOLAGET - GISLAVED

22:a årg.

Nr 3 - mars 1959

Ansvarig utg.: EINAR HILLER
Redaktör: ÅKE ROOS

Red. och Exp:
Kocksgatan 15, Stockholm
Telefon 41 39 99 och 44 40 40
Postadr. Box 4149, Sthlm 4
Postgironr 95 00 11

Ägare:
De Lungsjukas Riksförbund

Prenumerationspris:
Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

Annonspriser:
Omslagets sista sida 500:—
1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—

Småannonser:
58 mm spaltbredd 65 öre m m
90 mm spaltbredd 90 öre m m

UR INNEHÅLLET:

VÄRDAVGIFTERNA	4
HJÄRNOOPERATION UTAN KNIV	5
OM BIRGER VIKSTRÖM	6
DELIRIUM-DÖDEN OVANLIG	8
SPRITKONSUMTIONEN	10
SPASTISKA BARN	13
HANDIKAPPADE PÅ BRANDSTATION	14
JONAS PRESENT	16
(Novell av Willy Walfridsson)	
DIKTER AV HARALD FORSS ..	19
BILDKRYSS	20
SCHACK	22

OMSLAGSBILDEN:
Grafiskt mönster
(Foto av Karl H. Hernried)

Vår nådiga lunta

De flesta anslagsposterna i statsverkspropositionen brukar, som skattebetalarna rikligen fått erfara, växa för varje år som går, för varje ny budget. Det finns dock undantag, och några av dem gäller glädjande nog tuberkulosen. Under inrikesdepartementets huvudtitel i årets nådiga lunta finner man t. ex. att anslaget för "bidrag till driften av anstalter för lungtuberkulos" krympt till 2,3 miljoner kronor. I förra statsverkspropositionen upptogs det till 2,8 miljoner, och för budgetåret 1956/57 beviljades 4,4 miljoner, alltså nästan dubbelt så mycket mot vad som önskas i år.

Från detta anslag utdelas bidrag till sanatoriernas huvudmän i förhållande till antalet vård dagar, och anslagssummans successiva krympning motsvaras därför av en minskning av antalet sanatoriepatienter, dvs. minskad tbc-frekvens. År 1955 uppgick mängden underhållsdagar vid lungtuberkulosjukhusen — med undantag för jubileumssanatorierna — till ca 1,8 miljoner, och 1959 väntas motsvarande siffra stanna vid 1,1 miljon.

Minskat anslag begärs också för driftsbidrag åt anstalterna för kirurgisk tbc (bl. a. kustsanatorierna). I fjol beviljades 325.000 kronor, men i år nöjer sig kmt med 285.000.

Bidraget till jubileumssanatorierna anses kunna sänkas från 546.000 till 160.000 kronor, delvis beroende på överskott under innevarande budgetår. Till de här sanatorierna hör Hessleby, som numera är specialsjukhus för tbc-sjuka alkoholister.

Anslaget till dispensärverksamheten har upptagits till samma belopp som i fjol eller 1,5 miljoner. Medicinalstyrelsen har tidigare meddelat landstingen, att styrelsen till följd av den minskade tbc-frekvensen inte har något emot att distriktsdispensärmottagningarna slopas och att dispensärklientelet i stället hänvisas till tjänsteläkarnas ordinarie mottagningar, "under förutsättning att statsbidrag icke rekvideras", men det anses ännu för tidigt att

säga hur många landsting som kommer att genomföra omorganisatio-

nen. Statens kostnader för den allmänna skärmbildsundersökningen återfinns också under inrikesdepartementets huvudtitel. Medicinalstyrelsen omtalar, att undersökningar nästa år skall ske i Stockholms stad och i Östergötlands, Norrbottens, Kopparbergs, Örebro och Skaraborgs län. För arbetet fordras 13 skärmbildspatruller, alltså lika många som hittills. Dessutom begär medicinalstyrelsen pengar till en fjortonde patrull, som årligen skall undersöka patienterna på de statliga sinnessjukhusen.

Den sistnämnda patrullen vill kmt dock inte gå med på. Chefen för inrikesdepartementet säger att det inte förefaller nödvändigt med årligen upprepade undersökningar av dessa patienter. "Liksom hittills torde i stället dylika undersökningar böra göras inom ramen för den ordinarie organisationen". Till den lokala skärmbildningen hemställer kmt därför om 530.000 kronor mot 635.000 i förra budgeten.

Medicinalstyrelsens skärmbildscentral föreslås få kosta en halv miljon jämnt det kommande budgetåret. Styrelsen har begärt något mer, bl. a. för att kunna anställa ytterligare en röntgentekniker, men det kan departementschefen inte tillstyrka.

För att kunna ersätta utsliten materiel i skärmbildsverksamheten, däribland en skärmbildsbuss och två skåpbilar, som "icke längre är i funktionsdugligt och trafikvärdigt skick", hemställer medicinalstyrelsen om 409.000 kronor, men kmt prutar och finner 225.000 tillräckligt. Det antas räcka till bl. a. de båda skåpbilarna, medan den ålderstigna bussen får fortsätta att rulla ett tag till.

Man bör uppmärksamma prutningarna av anslagen till skärmbildsverksamheten, även om prutningarna förefaller måttliga. Dödligheten i tuberkulos har minskat

Utförsäkrades vårdavgifter

Vårdavgifterna vid flertalet av våra sjukhus har i år tyvärr höjts från tre till fem kronor per dag. Sjukhusens huvudmän har emellertid beslutat om lättnader för en del grupper patienter. Landstingen — med undantag för Malmöhus läns — har sålunda enats om att inte utta några vårdavgifter av patienter som utförsäkrats från den allmänna sjukkas- san och som inte uppbär någon form av folkpension. Malmöhus har ännu inte tagit definitiv ställning till frågan.

Från de sex landstingsfria städerna föreligger också besked. Stockholm, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle har på samma sätt som landstingen befriat de utförsäkrade utan pension från vårdavgifter, medan Göteborg däremot stannat för ett system med individuell behovs- prövning.

Med det nämnda undantaget har landstingen dessutom funnit att *sanatoriepatienter*, som är utförsäkrade och uppbär folkpension, trots denna bör få en generell nedsättning till en krona per vård dag. I Stockholms län får tbc-patienterna med pension t. o. m. hel befrielse från avgifterna på samma sätt som de pensionslösa.

Norrköping och Gävle har medgi- vit reducering till en krona för dessa sanatoriepatienter. De övriga lands- tingsfria städerna har tyvärr inte följt detta goda exempel utan nöjt sig med nedsättning efter behovs-

prövning från fall till fall för utför- säkrade tbc-patienter med pension.

En av anledningarna till höjning- en av vårdavgifterna var att man ville absorbera de "överskott", som folkpensionärer till följd av de för- bättrade pensionerna kunde få vid långvarig sjukhusvistelse. Det är denna tanke som spökar, när man inte vill ge även utförsäkrade med pension fri vård.

Talet om folkpensionärernas över- skottsproblem är emellertid enligt vår åsikt realistiskt, obefogat. Äld- ringar och invalider, som åtnjuter någon form av folkpension bör ha rätt till de besparingar de eventuellt kan göra under sin sjukhusvistelse.

*

Mest beklagligt i detta samman- hang är att man inte generellt av- giftsbefriat sådana utförsäkrade med invalidpension eller s. k. sjuk- bidrag som är berättigade till en- bart grundpension med 200 kronor per år. I enlighet med ett förslag till årets riksdag väntas grundpensionen höjas till 600, i vissa fall 520 kro- nor, men vid långvarig sjukdom gör dessa patienter ändå en ren förlust till följd av sin pension. En verkligt underlig konsekvens. Samhället ger alltså en sådan person 200 — eller 600 — kronor om året i socialt bi- drag, men samtidigt förlorar han en femma om dagen till vårdavgift tack vare detta bidrag.

Åke Roos

kraftigt, ja även sjukdomsfrekven- sen har sjunkit på senare år, men man bör inte förlita sig alltför myc- ket på den glädjande tendensen — en reservationslös optimism kan vi- sa sig farlig. Den sedan länge ned- åtgående kurvan *kan* vända sig uppåt igen. Mikrobiologer och även andra medicinska vetenskapare är rädda för vad som kan hända om och när vi får tuberkelbaciller, som blivit resistenta mot de kemiska och antibiotiska läkemedlen. En epide- mi, orsakad av sådana, på sätt och vis nyskapade bakterier, kan bli mera skrämmande än vad många tror. Vakthållningen mot tuberku- losen får därför inte slappna av. Visserligen skall vi enligt kmt:s för- slag inte göra någon nedrustning, men varje liten tanke på att nagga

tbc-försvaret i kanten kan visa sig oklok.

U- nder socialdepartementets hu- vudtitel redovisas det behövliga anslaget till "kommunal och enskild arbetsvårdsverksamhet", ur vilket utgår statsbidrag till exempelvis verkstäder för skyddad verksamhet och arbetsträningsverkstäder, av- sedda för partiellt arbetsföra. Kmt föreslår 1,1 miljon kronor mot en miljon i fjol.

I anslag till omskolningsbidrag åt partiellt arbetsföra m. m. önskar ar- betsmarknadsstyrelsen 5,1 miljoner, men kmt har prutat till 3.730.000 kronor, vilket trots allt är ungefär 400.000 mer än i förra statsverk- propositionen. Man får veta att ar- betsmarknadsstyrelsen under 1957

Ingen skatt på omskolningsbidrag

Partiellt arbetsföra och arbetslö- sa, som undergår omskolning med bidrag från arbetsmarknadsverket, har all anledning att glädjas åt ett nyligen meddelat taxeringsbeslut i kammarrätten. Hittills har taxe- ringsmyndigheterna hävdade att den del av utbildningsbidragen — i re- gel 75 procent — som lämnas av de statliga arbetsmarknadsmyndighe- terna är skattepliktig inkomst, vil- ket varit ganska kännbart för många handikappade. Kammarrättens ut- slag innebär däremot att omskol- ningshjälpen *inte* skall beskattas. Rätten — vars beslut inte överkla- gats och således kan betraktas som ett prejudikat — anser att utbild- ningsbidragen bör jämföras med sådana stipendier för utbildning, som enligt 19 § i kommunalskatte- lagen icke skall räknas som skatte- pliktig inkomst.

Arbetsmarknadsstyrelsen kom- mer att informera de lokala taxe- ringsmyndigheterna om den nya gi- ven, och det blir således inte längre några avdrag för preliminärskatt på utbildningsbidragen. Beträffande taxeringen i år för 1958 års inkomst bör nog deklaranterna i eget intres- se kontakta taxeringsnämnderna och formellt begära att bidragen *inte* beskattas. I fråga om tidigare taxeringar torde det däremot knap- past gå att få någon rättelse, efter- som besvärstiden utgått.

Kammarrättens utslag är lika glädjande som förnuftigt. Att som hittills efter prövning lämna bidrag till hjälpsökande och samtidigt åter- kräva en del av hjälpen i form av skatt förefaller minst sagt inkonse- kvant.

beviljade bidrag till 1.270 omskol- ningar.

Dessutom finns det ett annat an- slag för "vissa omskolningskurser m. m.", som förra året upptogs till 2,5 miljoner men i år föreslås höjt till inte mindre än 25 miljoner. Det hänger samman med att kurserna inte är avsedda endast för partiellt arbetsföra utan också — och fram- förallt — för arbetslösa.

Även pensionsstyrelsen lämnar som bekant bidrag för omskolning, men inte i större utsträckning än att 100.000 kronor väntas räcka det kommande budgetåret. Utveckling-

Forts. på sid. 21

Hjärnoperationer utan kniv

Hela den svenska pressen, för att inte säga världspressen, har under feta rubriker berättat om den unika hjärnoperationen vid Gustaf Werner-institutet i Uppsala, då för första gången en patient opererades med hjälp av en protonstråle i stället för kirurgisk kniv. Vi saxar följande koncentrerade beskrivning ur *Expressen*:

Den osynliga kniv som användes vid Uppsala-operationen kan sägas vara en kulkärve från en stor kulspruta. Kulorna i kärven är oerhört små. De kallas protoner och ingår som byggnadsdelar i atomkärnor. Med hjälp av en väldig maskin, synkrocyclotronen, sprutas protonerna i väg med enorm hastighet.

Kulstrålen riktades vid operationen mot patientens huvud på ett sådant sätt att kulorna gick igenom det ställe man önskade skära bort.

Protonstrålen slog in genom huvudet, skallbenet och hjärnan. De små kulorna rusade fram genom de atomer som vävnaderna bestod av.

En mängd atomer i kulkärvens väg träffades och skadades. Allt eftersom kulorna kolliderade med atomkärnor, förlorade de sin ursprungliga, enormt höga hastighet. Ju långsammare de blev, desto svårare skador anställde de och desto kraftigare blev spåret efter dem i vävnaderna.

För att koncentrera verkningarna just på det utvalda stället vred man dessutom patienten runt under operationen. Kulstrålen fick slå in från 18 olika håll. I alla de 18 lägena gick den genom operationsstället. Eftersom alla spåren korsades där, blev deras verkningar koncentrerade dit.

Det som i praktiken skiljer protonstrålarna från röntgen och radium är att de kan riktas åt ett bestämt håll. Om vi fortfarande jämför protonerna med kulströmmen från en kulspruta, kan man jämföra radiumstrålarna med splitter från en exploderande granat.

Professorn i neurokirurgi vid Lunds universitet, Lars Leksell, hade huvudansvaret för operationen i

Uppsala. Den forskargrupp som möjliggjort det märkliga ingreppet har bestått av fyra forskare förutom professor Leksell, nämligen professor Bror Rexed, Uppsala, prosector Patrick Sourander, Göteborg, laborator Bengt Andersson, Stockholm, och fil. mag. Börje Larsson, Stockholm. Dessutom har den engelske patologen William Mair under ett år deltagit i forskningsarbetet.

Har denna grupp männe kvalificerat sig för årets nobelpris i medicin och fysiologi?

Ny sjukhuslag

Propositionen till årets riksdag med förslag till ny sjukhuslag behandlas på ledarplats av *Dagens Nyheter*.

I frågan om huvudmannaskapet föreslås nu att landstingen skall åläggas ansvaret inte bara för sjukhusvård i egentlig mening, utan också för öppen vård, dvs rådgivning och läkarbehandling åt patienter som inte behöver läggas in på sjukhuset. Detta innebär jämfört med nuvarande förhållanden, principiella skillnader. Den öppna vården är nu lasarettsläkarnas privata angelägenhet, en angelägenhet som är helt frivillig — genomföres förslaget, blir den ett tjänsteåliggande.

Beträffande spörsmålet om hur den direkta ledningen av sjukhusen bör vara anordnad föreslog kommittén i princip att administrativt och ekonomiskt kunniga krafter borde ges större befogenheter än vad de nu har. I propositionen är dessa synpunkter beaktade: antingen skall ledningen vara delad mellan en läkare och en ekonom eller också skall den utövas av en sjukhusdirektör som, om han inte har medicinsk utbildning, skall biträdas av en läkare.

Går propositionen igenom, innebär det att landstingen får ytterligare åligganden när det gäller sjukvården. Det bör då framhållas att detta är ett led i en utveckling som med all säkerhet kommer att föra fram till att landstingen får det totala ansvaret för så gott som all offentlig sjukvård. Mentalsjukvården och provinsialläkarorganisationen är ännu stat-

liga, men kommer enligt föreliggande förslag att "decentraliseras". Detta innebär för landstingens del ökade förvaltningsuppgifter och, framför allt, större medelsbehov. En väsentlig fråga blir nu om inte ändringar av landstingens organisation och verksamhetsformer blir nödvändiga.

Tilläggs kan att den planerade organisationen för regionsjukvården också kommer att påverka landstingens verksamhetsformer. Framtiden skall kanske visa att de nuvarande landstingskommunerna är för små för en rationell sjukvårdsorganisation.

Oroande ökning av tobakens arsenik

Enligt ett AFP-telegram, som varit synligt i dagspressen, har arsenikhalten i amerikanska cigaretter ökat oroväckande.

Arsenikhalten har ökat med mellan 200 och 600 procent under de senaste tjugofem åren, framgår det av en undersökning som utförts av amerikanska sällskapet för cancersjukdomarnas bekämpande. Arseniken anses vara en tänkbar orsak till cancer.

Undersökningens resultat, som publicerades i föreningens tidskrift "Cancer", ger vid handen att den genomsnittliga mängden arsenik i fem populära icke-filtercigaretter uppgår till 45 mikrogram. En del stannar kvar i röken, en del i askan och en del i "fimpen", men 4,95 mikrogram arseniktrioxid dras ned i lungorna, konstateras det.

För filtercigaretter gäller att filtermunstycket drar åt sig omkring 1,5 mikrogram av arseniken. De tre mikrogram som rökaren får i sig ligger emellertid över risknivån.

Den ökade arsenikhalten i cigaretterna tros bero på att tobaksplantan i allt större utsträckning besprutas med insektsdödande medel. Eftersom dödligheten i cancer också har ökat de senaste tjugofem åren är det tänkbart att ett samband kan råda, säger de vetenskapsmän som sammanställt rapporten.

Ni har väl prenumererat på STATUS?

UR PRESSEN

BIRGER VIKSTRÖM DÖD Vi kommer aldrig att glömma Birger

Av GUNNAR HÖRBERG

Birger Vikström var en av den moderna svenska litteraturens få humoristiska diktare och endast 37 år när han avled på ett klarahotell i Stockholm. Han var norrlänning, född i Överluleå. Det norrländska fanns kärvt och okuvligt i hans väsen, kraftfullt och energiladdat. Och skapade illusionen av en såväl fysiskt som psykiskt frisk människa. Egendomligt nog tänkte man aldrig riktigt på hur djupt drabbad han var av sjukdom.

Jag såg honom dagen före hans död. Vi växlade några likgiltiga fraser. Han såg långt ifrån frisk ut. Men det hade han inte gjort någon gång under de senaste åren. Meddelandet om hans död ett par dagar efter kom överraskande.

Birger Vikström var en heros. Han växte upp i en avsides belägen by, fjärran från litterära centra. Han arbetade som dräng, skogshuggare och torvmossarbetare. Han kämpade hela sitt liv med fattigdom och sjukdom. Men med otrolig envishet och seg vilja betvingade han alla motigheter och svingade sig upp på parnassens himmel.

Då han debuterade 1948 möttes han av en välvillig kritik. Han bröt av från det ångestneurotiska fyrtio-talet på ett välgörande sätt. Och han hade något då så sällsynt som humor. Hans självviroli var respektlös och avväpnande. Hans prosa handfast och doftrik.

Hade han skött sig hade han kanske kunnat leva länge än. Han skuggades en lång följd av år av en besvärande lungsjukdom. "En gammal inpyrd lungdot som inte ens de moderna undermedicinerna riktigt vill bita på", var hans egen definition. Men han skötte sig inte. Han lät sig inte klavbindas. Hans temperament var hett och oroligt. Det tillät inte att han stelnade i attityder. Inte heller att han uppehöll sig i den enformiga sjukhusrutinen längre än nödvändigt. Han strävade hela tiden mot det aktiva pulserande livet. Det är symptomatiskt att döden fann ho-

Birger Vikström

nom på ett stockholmshotell i city medan hans lägenhet i Bagarmossen stod tom.

Trots allt var hans liv ett pendlande mellan olika sjukhus. Och det är ofattbart att han under dylika förhållanden kunde bevara sinnets spänst och den upphöjda komik och självviroli som avsatt sig i hans böcker. I "De lyckliga åren" (1954), hans självbiografiska roman från en isolerad by i övre Norrland — den skrevs på Österåsens sanatorium — berättar han om sin barndoms hårda upplevelser. Gestalter och typer träder fram i ett osentimentalt ljus. Humor och allvar blandas med varandra. Men han ser hela tiden oförvillat och objektivt på verkligheten. De här åren var hårda, men de var ändå de lyckligaste i hans liv.

I romanen om "Dubbel — Krut" och hans "tretton egna historier" från senare år, vilka han själv illustrerat med teckningar som är kongruenta med innehållet i övrigt, släpper han loss ett skämtlynt och en uppsluppenhet av ovanliga mått, en parodisk spexfantasi på en gammal klassisk piratroman.

Av KURT FRÖDERSTRÖM

Som de flesta STATUS-läsare säkert redan vet, dog författaren Birger Vikström strax före julen 1958. Han fick i pressen ett mycket vackert eftermäle för sin författargärning, samtidigt som kulturskrivbenterna betonade hans personliga charm och vinnande väsen.

En lekman på litteraturens område har intet att tillägga betr. Birgers litterära insats. Men jag, liksom många läsare av denna tidning, som kände Vikström, vill helhjärtat instämma med Olof Lagercrantz i DN, vilken bl. a. beskriver Birger

Jag såg Birger Vikström sista gången i livet på Stockholms Schacksalonger på Drottninggatan i Stockholm. Vi träffades första gången på ett schackkafé för en del år sedan. Presentationen var onödig, jag kände genast igen honom.

Han talade den gången om, intet utan ett stänk av stolthet, att han nyligen bidragit med en artikel i "Tidskrift för schack". Han var nämligen en passionerad schackspelare livet igenom. Han hade tillägnat sig så mycket av spelets finesser att han upptäckt spelets skönhet. Utan att vara elitspelare var han en stark spelare.

Vi samtalade om en annan författare-schackspelare, Frans Bengtsson, för vilken Birger uttryckte beundran och respekt. Kan hända hade de båda skämtlynt som närmade sig varandra. Frans Bengtssons roman "Röde Orm" måste ha tilltalat Birger Vikström alldeles särskilt.

Jag mötte Birger Vikström sedan i olika sammanhang i livet. Han var en livfull, spontan, vänlig, orolig, hetsad, generös människa. Han var en god kamrat. Vi som lärde känna honom kommer att sakna honom. I den svenska litteraturen har han tillförsäkrat sig en plats för all framtid.

*

Birger Vikström medarbetade under flera år i Status, bl. a. med noveller och lyrik.

KULTURELLT

som en "intagande människa" med "ett leende som var fyllt av värme..."

Ja, just det. Vi, som kände Birger Vikström från en annan sfär än den litterära (och vi är många), instämmer gärna. Personligen lärde jag känna Birger under en av hans sjukdomsperioder (tbc), och jag endosserar utan tvekan Lagercrantz' antydningar om att Vikström i sin författargärning svårt ansattes av fattigdom, själslig kluvenhet, ångest och främlingskap i tillvaron. Det var allt ting, som säkert ibland kunde hämma hans litterära produktionsförmåga. För den, som kände Birgers privata helvete, är det något av ett underverk, att han så ofta lyckades övervinna "skrivnöden" och ge oss en serie originella och starkt personliga böcker.

Vi, som kände Birger från sanatoriets sjuksal eller ligghall, skall aldrig glömma honom. Och då tänker vi nog inte i första hand på hans böcker. Vi kommer ihåg ångestdraget i hans ansikte, men lika gärna minns vi hans vackra ögon och mjuka vänlighet, när han var på det humöret. Men det var inte alltid. Hans kamrater på sanatoriet minns också Birgers starka aggressioner och till synes omotiverade hätska utfall mot det egna jaget och mot omvärlden. Och vi höll av honom också för dessa desperata sidor i hans väsen; de var ju dock endast baksidan av något annat, mjukare, varmare, vänligare. För mig personligen framstod han, trots den obestridliga "naturbegåvningen" att skriva, som en författare av den numera halvt bortglömda typ, som *ständigt* skapar och därvid slits mellan himmel och helvete.

Med ett leende minns jag Birgers inklinering att visa ömhet mot "vanliga", "små", "enkla" människor, någon instinkt sade honom tydligen, att han aldrig borde leva ut sina aggressioner mot *dem*.

Birger Vikström var ingen "demonisk" människa som några trodde. Tvärtom — han var i stort behov av människors kärlek och snar att räcka ut en hand för att nå kontakt. Vi glömmet honom inte. Vi skall länge minnas Birger och skuggspelet mellan ljus och mörker i hans plågade själ; hans värme och omedelbarhet.

En bok om människovården

Av SIXTEN HAMMARBERG

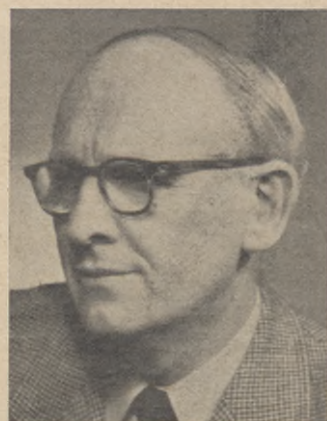
I en av Vilhelm Mobergs böcker möter vi en svensk nybyggare i det stora landet i väster, en oförvägen invandrare på väg in i landet. Han söker ett område lämpligt att odla och finner slutligen den mark han tycker passar, stannar och gör ett märke med yxa i ett träd, ritar sitt bomärke där de bortskalade trä- och barkflisorna suttit i den grova trädstammen. Där var hans land — där skulle han leva och verka, odla och kultivera.

Ungefär så tänker man sig sysselman Einar Lind i socialvårdens snåriga marker, en kultivatör av den orädda sorten, en socialvårdare med sin yxa i paragrafernas snåriga småskog.

I inledningen till sin bok "Människor och paragrafer" säger också Lind själv att "vår sociala lagstiftning numera liknar en vildvuxen snårskog", där man har mycket svårt att orientera sig. För sin del har författaren valt ut ett ganska besvärligt stycke socialt svårbrukad jord, den urgamla fattigvårdens karga marker, numera dränerade och kringgårdade av nya lagstiftare; ett alldeles nytt stängsel, som heter socialhjälp. Men än i dag kan det blåsa ganska kyliga vindar i ansiktet på hjälpsökarna i de småsnåla trakterna, trots att det står "socialhjälp" på skyltarna — det gäller också att träffa socialvårdare med den rätta förståelsen.

Lind inleder sin bok med en redogörelse för huvuddragen i den nya socialhjälpslagen, om olika hjälpbehov, hur lagen bör användas i praktiska vårdssituationer, hur en smidig anpassning av paragraferna ger gott utrymme för hjälp — där den hjälpsökandes möjligheter prövas på bredast tänkbara bas.

Tyngdpunkten i Linds åskådning ligger i att han så snart som möjligt vill befria den hjälpsökande ur vårdbehovets kniptång, att göra vårdtagaren försörjningsduglig, se till att han inte försumpas i understödet utan blir i stånd att bygga upp en människovärdig livsföring. Lagen har i det avseendet rika möjligheter — den är inte den tvångströja man på många håll tycks tro. Här följer

Sysselman Einar Lind, Göteborg

en rad av övertygande argument, som inte kan bestridas i vad det gäller den principiella innebörden. Man kan tvista med Lind om detaljer — men hans grunduppfattning är riktig. Det måste bli ett effektivare samspel mellan olika samhällsorgan: socialvårdare, näringsliv och samhälle. Understödsgivandet ger ofruktbara pengar, om de användas utan system. Ingen kan i Linds sällskap undgå att observera vad en förnuftig planering av miljonerna i vår sociala budget betyder i mänskliga och ekonomiska värden.

Bokens andra huvudavsnitt har Bgetts en viss skönlitterär prägel; en människoskildring. Författaren redovisar ett rikt galleri; medmänniskor i besvärliga situationer. Det är en redovisning från mer än trettio års erfarenheter som socialvårdstjänsteman. Man får väl säga, att Lind inte försökt med några extra färg- eller ljussensationer på sina figurer från socialvårdens vardagsscen. Människorna är tagna som han sett dem i relation till vad de råkat ut för — de är direkt upplyftade ur socialregistret på scengolvet, direkt komna från den sociala verkligheten. Trots frånvaron av konstgrepp och effekter kommer den här människoskildringen säkert inte att lämna läsaren oberörd. En ganska ovanlig bok, nyttig och upplysande för en var, som vill komma den sociala verkligheten in på livet. Den är tillika en utmärkt vägvisare för socialvårdare, kommunala förtroendemän och studiegrupper, må vara att den lagmässigt sett omspannar en mindre del av dagens sociala mångfald.

Forts. på sid. 11

Alkoholmissbruket ökar

Delirium-döden ovanlig

År 1957 utskrevs från Beckomberga sjukhus 1.077 män och 82 kvinnor, som hade vårdats för alkoholmissbruk. Av dessa led 212 män och 17 kvinnor av svår sinnessjukdom som följd av missbruket. Och tillströmningen av patienter ökar trots att vårdplatserna minskar. Spritfloden stiger, mången faller däri och förolyckas. Men hopplös är inte situationen. Det understryker docent Sander Izikowitz, överläkare och styresman vid Beckomberga sjukhus, när han för Status redogör för de många alkoholskadades situation med tanke på vårdresurser och behandlingsmetoder.

Denne brett mänskliga läkare, föregångsman inom alkoholistvården i vårt land, nämner ytterligare ett par siffror för att belysa ställningen:

— 1955 behandlades här 855 alkoholistfall. 1956, när den nya lagen var igång tre månader, togs emot 1.120 fall, som året därpå steg till 1.159. Av samtliga fall som då intogs för vård var hälften alkoholistfall, som placerades på alla de sex överläkareavdelningar vi har. Vi har också två specialavdelningar för detta ändamål. Den ena har inrättats till en central avdelning för behandling av delirium tremens-tillstånd, den andra är en öppen nervavdelning. Avdelningarna rymmer 38 respektive 26 patienter. Beklagligt är att vårdplatserna för de prognostiskt mest gynnsamma fallen, fall i så pass tidigt stadium att utsikterna att hjälpa dem är de största, är otillräckliga. Praktiskt taget varje dag måste vi vägra att ta in sådana patienter i brist på vårdplatser. Det är dubbelt tråkigt med tanke på att inga medborgare innebär en så värdefull hjälp att få andra spritmissbrukare under vård i tidigt stadium som just de alkoholister som blivit helnykterister.

Läkarantalet otillräckligt

— Vad resurserna beträffar är de ganska goda även om åtskilliga brister finns, fortsätter docent Izikowitz. Läkarnas antal t. ex. är alldeles för litet för att vi skall kunna utöva den psykoterapi och den eftervård som är önskvärda. Den somatiska, alltså den kroppsliga, behandlingen måste sägas vara av toppkvalitet. Nya behandlingsmeto-

der har utarbetats och visat sig gynnsamma framför allt i kampen mot de farliga följdillstånd efter alkoholmissbruk. En del nya behandlingsmetoder har visat sig kunna förebygga uppkomsten av den svåra alkoholsjukdomen delirium tremens. Till dessa preparat hör t. ex. ett totalextrakt från binjuren, som vid utprovning har visat sig vara mycket värdefullt. Andra behandlingsformer och preparat har visat sig vara livräddande vid delirium tremens.

Stockholms stad bedriver som bekant också poliklinikverksamhet mot alkoholsjukdomarna. Så t. ex.

Av SVEN THIESSEN

vid Maria sjukhus och vid Södersjukhuset, och i intimt samarbete med Beckomberga sjukhus fungerar en av sjukhusdirektionens polikliniker för alkoholsjukdomar — nämligen den vid Stadshagsvägen 5. Dessutom ämnar sjukhusdirektionen öppna en ny poliklinik vid Döbelngatan. Man kan nog hoppas att alkoholmissbrukets intensitet kommer att avmattas inom en snar framtid och det är sannolikt att de allvarligaste följdillstånderna också kommer att minska. Trots detta skulle en samordning av stadens olika verksamheter i kampen mot alkoholsjukdomarna vara av betydande värde.

Docent Izikowitz återkommer i denna snabba översikt till de psykiska följdillstånderna av alkoholmissbruk:

Docent Sander Izikowitz

— Långvarigt missbruk medför en allmän nivå-sänkning, en avtrubning av psyket: intressesfären begränsas, man blir lögnaktig och ansvarslös, ofta irriterad och explosiv. Sedan kan följa alkoholhallucination, då de sjuka hör röster men ändå är klara och orienterade.

Delirium tremens är en sjukdom där också kroppen är svårt medtagen, samtidigt som patienten hör röster, ser syner och är desorienterad. Han vet ofta inte vad han heter eller var han är. Tillståndet förvärras av svåra darrningar. Tidigare — för 10—15 år sedan — var dödligheten i delirium tremens uppe 25—40 procent. Vid Beckomberga sjukhus har vi under senare tid trots den ökade tillströmningen av patienter, inte haft ett enda dödsfall i denna sjukdom tack vare starkt förbättrade behandlingsmetoder.

Nedkylning av kroppen

En delirium tremens-patient kan dö på tre sätt. Dels kan han få ett epileptiskt anfall som kväver honom, dels kan okända gifter uppstå i kroppen och döda honom och dels kan patienten dö av chock. I det senare fallet beror döden på att cirkulationssystemet inte orkar med längre, hjärnan dränks i ödem.

De nya behandlingsmetoderna har möjliggjorts genom att vi har fått fram ett välfunktionande kliniskt laboratorium. Vi kan t. ex. vid vätskeförskjutningar i kroppen snabbt ingripa och rätta till förhållandena

Forts. på sid. 23

480.000 kilometer med nerver

Vår mänskliga stofthydda, som kroppen så prosaiskt kallas, är säkert det mest exakta underverk som någonsin skapats. Vi tar dess vardagliga arbetsinsatser som något självfallet — vilket det ju också på sätt och vis är — men börjar man närmare att granska kroppens prestationer siffermässigt förstår man den oändliga vidden av vad som menas med exakt precision och konstruktion.

År efter år arbetar vår kropp utan större krångel. I de flesta fall. Visserligen kan det gnissla i maskineriet då och då, men dessa fel brukar som regel gå att reparera. Och vid allvarigare angrepp mot organismen visar den sig besitta en stark motståndskraft och seghet. Detta trots att vi nutidsmänniskor ofta inte alls sköter vår kropp som vi borde. Den moderna tekniken ställer stora krav på oss. Pressande ackordsarbete, jäkt till och från arbetsplatserna, omåttlig rökning, sprit och annan "stimulans" är sannoligen inte det "bränsle" kroppen behöver. Och resultatet har också visat sig i den nya civilisationssjukdomen *stress*.

Det ligger en stor sanning i vad den amerikanske komikern Bob Hope uttryckte på sitt oefterhärmliga vis:

"...i dag har mitt hjärta slagit 103.389 ggr, mitt blod har tillryggalagt en sträcka av 270.000.000 km, jag har andats 23.040 ggr och dragit in 12 kbm luft i lungorna. Jag har vidare uttalat 4.800 ord, rört på 750 större muskler och satt 7.000.000 hjärnceller i arbete. Jag är förbaskat trött..."

Siffrorna Bob Hope nämnde i sitt uttalande imponerar inte enbart genom sin storlek. Hela den mänskliga organismen är ett stort under och dess arbetsinsatser per dygn är fantastiska. Och — som jag tidigare nämnde — jämför man den med de tekniska skapelser människan producerar så vinner kroppens "prestanda" ofta.

3.700 kvm blodkroppar

Om man börjar med människokroppens livsnyckel, vårt hjärta. Detta outtröttliga organ får *aldrig* vila under vår livstid och när det stannar, ja då stannar också männi-

Jäktet till och från bussar och spårvagnar hjälper till att ge oss stress

skans jordiska levnad. Timma efter timma, dygn efter dygn, månad efter månad, år efter år gör hjärtat sin arbetsinsats för att hålla organismen i gång. Hos en människa som uppnått sjuttio års ålder har hjärtat slagit ca 3 miljarder ggr. Och hjärtats dagsprestation motsvarar en kraft av 16.280 kilogrammeter, vilket är tillräckligt för att lyfta en hiss med tre personer i 100 meter högt. Varje dygn hinner hjärtat dessutom med att pumpa 10.520 liter blod in i vårt ådersystem.

Blodet i sin tur är ett annat förunderligt inslag i vår kropp. Dess

uppgift är att tillföra vävnader och celler det syre som är nödvändigt för kroppens funktioner. I blodet finns otaliga, små, olikformade bildningar, bl. a. de röda blodkropparna. Man uppskattar deras antal genomsnittligt till 25 biljoner! Trots sin ringa storlek skulle de utbredda täcka en yta motsvarande 3.700 kvm och staplades de ovanpå varandra skulle de uppnå en höjd av 40.000 kilometer!

I vår kropp finns vidare 243 st. ben vilka sammanbinds med 150 leder. Dessa två siffror är de *lägsta* man får fram i kroppens egen statistik.

Hjärtat utför ett pumpverks arbete. Men vår kropp är dessutom försedd med otaliga mikroskopiska pumpverk i tarmluddet. Tarmslemhinnan har exempelvis på en (1) kvcm tusentals små uppsugningsorgan — pumpverk — deras antal varierar mellan 3.000—4.000 per kvcm. Men tarmluddet är sedan i sin tur täckt av 3.000 celler vilka var och en är försedda med 100 sugrör. Hela antalet tarmludd uppskattas till 4—8 miljoner och genom dryga en miljard sugrör tas näringen upp ur tarmen och överförs till blodet.

Storstäder och andra bebyggda samhällsformer är ofta försedda med reningsverk. Komplexerade — ofta underjordiska — anläggningar där

Forts. på sid. 18

Av ARNE ÖIJÉN

Vi människor i atomåldern upplever den sensationen att dag efter dag få konstatera teknikens triumfer. Sputnikar kretsar runt jorden, den första månfärden skall snart ske, Jules Vernes "Nautilus" har förverkligats och gjort sin första resa under Nordpolskalotten. Inom kort skall i dess kurs gå jättestora undervattenstankbåtar... Men trots detta kan man fråga sig om något av människan konstruerat kan överträffa människans egen konstruktion...

Bilismen medför ökad nykterhet

Det är nu mer än tre år sedan motboken med dunder och brak avskaffades. Pressdebatten hade denna gång inför motboksepokens slut varit lika lyhörd som tidigare, då denna stora delar av svenska folkets käraste samtalsämne åter kom på tapeten. Att skämta om alkoholbruk och dess följder har alltid varit populärt inom vissa kertsar av tecknare och skribenter.

Det var troligen ett underligt uttryck för skämtlynnan att tala om 1 oktober 1955, som dagen D för "oktoberrevolutionen". En revolution brukar ju innebära att någon kastar av sig ett tryckande ok, men i detta fall blev resultatet det motsatta. Oket trycktes ännu hårdare på dem, som förut hade känning av det. Friheten skulle utnyttjas genast. Inför åsynen av köerna framför krogar och utminuteringslokaler fattade en del goda samhällsmedborgare, som tidigare inte intresserat sig för alkoholfrågan vad det egentligen rörde sig om, och en debatt tog fart.

Men man botar inte en alkoholist med debatter om hur hans problem skall lösas. Man måste ingripa snabbt och effektivt och ha ordentliga resurser till sitt förfogande. Det hade varken nykterhetsvårdare eller poliser. I varje fall var deras möjligheter att verksamt ingripa alldeles för små i förhållande till den

BJÖRN CARLSSON

omtalar att vårt lands samlade spritkonsumtion nu blivit lägre än före motbokens avskaffande. 1956 — det första motboksfria året — drack vi dock åtta liter per person och år, vilket var två liter mer än under motbokens sista tid, men 1958 låg konsumtionen tidvis under sexliters-strecket. Artikelförfattaren varnar också för vinpropagandan — vinet kan "betraktas som början till mera fasta alkoholvanor".

kraftiga ökning av alkoholmissbruket som genast blev följden av den nya situationen.

Olyckskorparna som skriade i högan sky om de tabbar som begåtts var lyckligtvis för tidigt ute. Nykterhetsvårdskommittén hade i sitt betänkande skisserat ett övergångsskede med våldsamt ökat fylleri osv, men också gjort beräkningar över vilken konsumtionsnivå som därefter kunde tänkas stabilisera sig. Vid tiden för motbokens avskaffande låg den genomsnittliga spritkonsumtionen vid cirka 6 liter per år och invånare. Den nivån hade

varit konstant ända sedan krigsslutet. Detta faktum berodde i mycket hög grad på att tre prishöjningar på vardera 15—20 % bromsat eventuella tendenser till konsumtionsökning.

Efter det att försäljningsrestriktionerna avskaffats steg den genomsnittliga årliga förbrukningen till 8 liter per person för att under 1957 sjunka till 7 liter. 1958 väntas siffran bli i stort sett samma som tiden närmast före motbokens avskaffande, dvs. 6 l. Sommaren 1958 låg konsumtionen t. o. m. lägre än den gjord sedan början av 1930-talet.

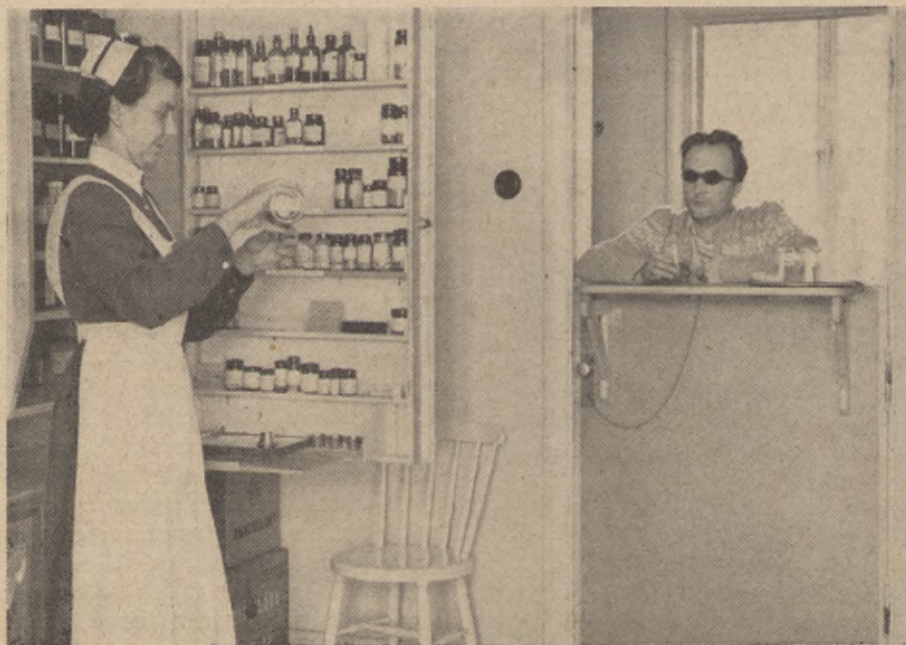
Det är inte bara de prishöjningar som företagits efter 1.10.1955 som medverkat till denna positiva nedgång. Bilismens kraftiga frammarsch och en intensiv nykterhetspropaganda från kretsar där man annars inte sett nykterhetsfrågan som någon huvudsak har utan tvekan bidragit till att hyfsa alkoholvanorna.

Fylleriet ökar oroväckande

Fastän ovanstående sifferredovisning vid en ytlig granskning ter sig rätt lugnande, finns det alls ingen anledning till att dra slutsatsen att försöket lyckats. Det finns all anledning att ställa dessa siffror mot fyllerifrekvensen och dess utveckling. Här skulle egentligen också rattfylleribrotten och misshandelsbrotten, varav de senare ofta begås av berusade personer, nagelfarar men av lämplighetsskäl har dess utelämnats. ((P. g. a. ändrade bestämmelser för rattfylleri är tidigare siffror inte fullt jämförbara.)

Den grundläggande idén hos Bratt, motbokssystemets upphovsman, var att en så liten del av den totala alkoholkonsumtionen som möjligt skulle konsumeras av alkoholmissbrukarna. Alkoholkonsumtionens absoluta omfattning intresserade sig Bratt mindre för. Under efterkrigstiden då alkoholkonsumtionen ganska konstant år efter år låg vid 6 l per person/år, kunde nykterhetsvårdare och statistiker konstatera att fylleriförseelserna antalet steg med 5—6 % årligen.

Det var inget oförklarligt faktum. Förändringarna i befolkningens sammansättning gjorde att a

En bild från Venngarns alkoholistanstalt

flera människor befann sig i den ålder då det anses "tillåtligt" att förtära spritdrycker. En allt större del av befolkningen kom till följd av landsbygdens avfolkning att bo i städer och tätorter, där fylleriförseelserna procentuellt förekommer i högre grad. Vidare får man kanske anta att attityden gentemot alkoholbruket försvagades. När man med denna utgångspunkt trots allt vågade sig på försöket att släppa spritförsäljningen fri, kunde det utan vidare förutsägas att den reaktion i form av ökat spritmissbruk som skulle komma måste bli enorm.

Fylleriet fördubblas

Reaktionen kom också. Mellan åren 1954 och 1956 fördubblades antalet fylleriförseelser, och inför denna ansvällning av problemfall förslog inte nykterhetsnämndernas resurser långt. Den eftersläpning som då rådde har nu till stor del tagits igen, men inte helt. Enligt de beräkningar, som gjorts av förste aktuarien i kontrollstyrelsen, J. Collet, kommer antalet för fylleri dömda personer under 1958 att ligga 40 % högre än under 1954, det sista fullständiga året före motbokens avskaffande. Det kan dessutom på mycket goda grunder antas att de grava fallen av alkoholmissbruk ökat proportionellt kraftigare än den genomsnittliga ökningen ger vid handen.

Hela denna utveckling kan dock inte förklaras enbart med att motboken avskaffats. Redan dessförinnan hade vi ju en årlig ökning på 5-6 %. Om motboken funnits kvar kan det alltså antas att en 20 %-ig ökning inträffat, varför vi kan skylå den resterande ökningen, 20 %, på motbokens avskaffande. Det är allvarligt nog.

Blir vi nyktra av vin?

Vinet skall konkurrera ut starkspriten, är den senaste reklamfrasen från Nya System AB:s sida. Systembolagen har genomfört kampanjer i det vällovliga syftet att dra över konsumtionen från de starkare spritsorterna till de svagare vinererna. Hur har det gått?

Vi kan konstatera att spritkonsumtionen minskat, samtidigt som vinförsäljningen ökat. Men det finns all anledning att vara misstänksam mot detta försök att "driva ut djävulen med Belsebub". Om man hö-

jer priserna på starksprit samtidigt som man sänker vinpriserna, är det inte omöjligt att en mindre grupp, som kan betecknas som moderat i sitt spritbruk, övergår till att köpa vin. Men man riskerar samtidigt att höja den totala spritkonsumtionen. Det skulle ske genom att den grupp som tidigare köpte avsevärda kvantiteter starksprit, nu även köper vin. Det är en utveckling som ingen av oss önskar.

Det är inte svårt att sluta sig till att man skulle kunna nå samma resultat, en minskad spritkonsumtion, genom att enbart höja priserna på starksprit. Tyvärr kan dessa resonemang inte beläggas med statistiska fakta, varför debatten blir relativt oklar. I en undersökning, som utförts på skolöverstyrelsens uppdrag av fil. stud. Bertil Särilvik, konstateras dock att vinvanorna breder ut sig alltmera bland den studerande ungdomen. Vinet får väl också betraktas som början till mera fasta alkoholvanor och får nog därför ses med en viss skepsis.

Ett dyrt kalas!

Trots att tendenserna inte är alltför hopplösa, måste vi vara på vakt gentemot alkoholbruket, som

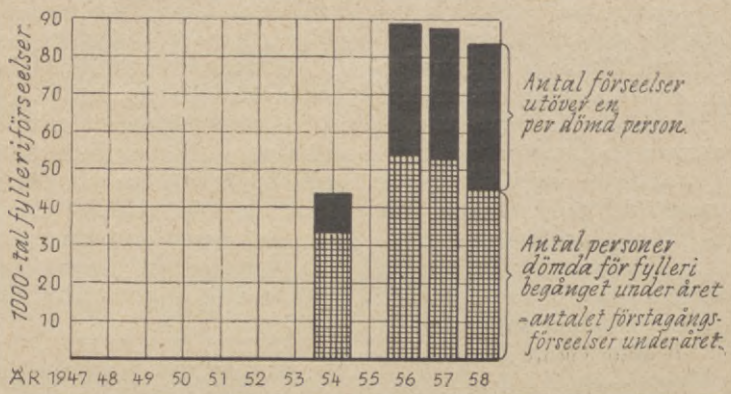
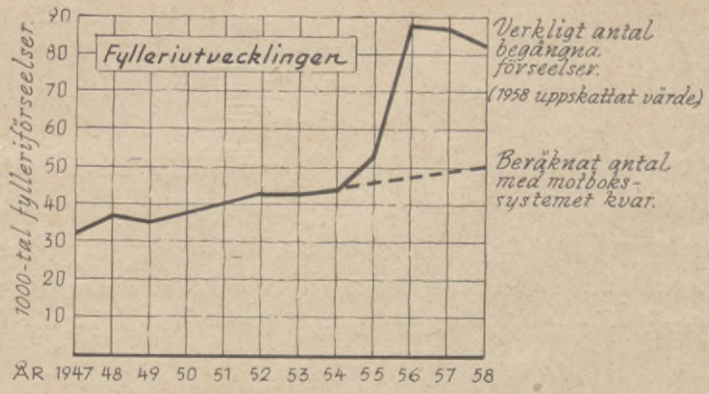
är en fara både för individen och samhället. Spritmissbruk, som en orsak till personliga tragedier kan vi inte uppskatta i någon måttenshet. De skadeverkningar alkoholbruket har på samhällsekonomin har däremot mätts vid ett flertal tillfällen, och om vi accepterar den beräkning, som professor Bertil Ohlin gjort, vilken också vunnit gillande av förre finansministern Ernst Wigforss, ser vi att spriten vållar ett inkomstbortfall motsvarande 5-6 % av nationalinkomsten. Det är i dagens läge lika med ungefär 3 miljarder kronor per år.

EN BOK OM...

Forts. fr. sid. 7

Användbarheten ökas av en utmärkt studieplan och en ordlista med förklaringar av en del trassliga begrepp i den sociala vokabulären. Boken är därtill försedd med både bilder och teckningar — de senare av konstnären Folke Lind.

Einar Lind:
Människor och paragrafer,
Tidskriften Status' förlag.
Pris kr. 6:50.

Det 'ynglande' vårdbegreppet

Ordet socialvård lär vara ett begrepp, som föddes hos en påhittig stockholmsjournalist någon gång i de stora socialreformernas barndom, närmare bestämt på trettioalet. Vårdbegreppets utveckling till dagens flora av kombinationer, där vård och omvårdnad fortplantar sig via riksdagstryck, utredningar och press, kan vara värd en liten historik.

Vårt s. k. sociala medvetande är vid det här laget ganska väl uppodlat. Omdiskuterade samhällsinspirationer accepteras av flertalet människor så snart man lindar ingreppens vassa hullingar med en sorts isoleringsmaterial, som heter socialvård. Hur vi nu kommit dithän är en lång, delvis också ful och anstötlig historia. Den visar oss bl. a., att kärleken till redskap och andra döda föremål i vår ägo ofta varit mycket större än kärleken till människan. Människan har nog länge — även i det civiliserade västerlandet — gällt för att vara en besvärlig överskottsvara.

Därför har många — även förnuftiga män i filosofins och nationalekonomins högre luftlager — ansett krig och farsorter som ganska förnuftiga anordningar i det gamla knapphetens och fåtalets samhällstyp. Ett inte alltför stort antal människor garanterade nämligen någorlunda hyggliga levnadsvillkor även med knappa resurser. Mot denna knapphetsteori i folkmängd och ekonomiska resurser framstod på sin tid den engelske filosofen Benthams tes, "största möjliga lycka åt största möjliga antal mäniskor", som högst diskutabla funderingar.

Mänsklighetens två osympatiska följeslagare, krig och farsot, möter oss ofta i historiska sammanhang. "Farsoter följde i krigets spår" — där har vi en ganska vanlig formulering. Tvillingbrodern — farsoten — smyger som en mörk vålnad bakom den karske krigaren. I ordet "farsot" får man då tänka sig sjukdomar, lyten och nöd i oändliga variationer. Historien talar ofta i stora ord och friska formuleringar om krigaren — när vårdbegreppet kommer in i historieskrivningen ömsom rodnar, ömsom bleknar historiegudinnan. Bokstäverna blir mindre, uppgifterna stammande och knapphändig. Vårdbegreppet tap-

pas bort bland årtalen, fältslagen, fältherrarna och strategerna.

I Snoilskys Svenska bilder får vi i alla fall följa en vanlig enkel hemvändande krigare "i bitande nordanstorm". På väg hem till sitt torp och sin stuga. Han går där och funderar om sin hustru "skön Anna" och hur hans hem kan se ut efter alla dessa år i främmande land. Han nalkas försiktigt stugan, tittar in

Av SIXTEN HAMMARBERG

genom fönstret från mörkret utanför, ser hustrun i eldskenet från spisen — men också en man i bakgrunden:

Och mannen, som sitter och binder not, är fiskarens Jan med sin lama fot. Då gråhårsmän rycktes till härens led, Han skontes som krympling och slapp gå med.

Den "vårdade", den skonade, som fick lov att stanna hemma har passat på att lägga beslag på både hustrun och stugan. Den partiellt arbetslösa framstår i föga sympatiskt ljus med sitt lyte och sin orättfärdigt förvärvade lycka. Vårdbegreppet blir här ett slag i ansiktet på den hemvändande krigaren i snöstormen och mörkret utanför.

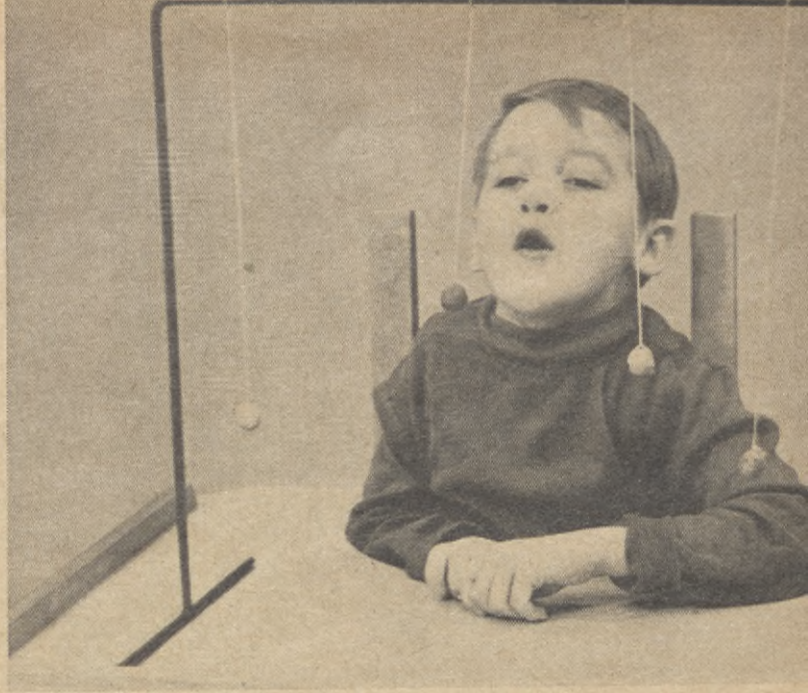
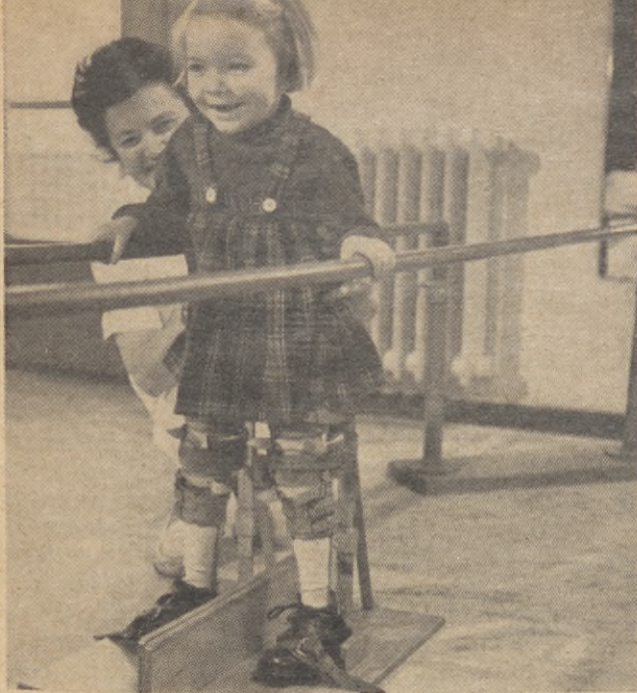
Samhällsbildens förändring och den ekonomiska utvecklingen förändrade det ursprungliga vårdbegreppet. Trettioalet födde inte bara ordet "socialvård" — trettioalet blev också de svagas revolution mot en traditionell uppfattning om deras möjligheter. Reformivern spred sig långt ned i folkdjupen. Vi fick en arbetslöshetspolitik efter djärvare riktlinjer. Under kampen mot arbetslösheten blottades behoven hos de glömda grupperna inom den stora sektorn. De gamla begrepperna, marna, arbetslöshet, sjukdom, fattigdom och ålderdom, sprängdes. Nya begrepp och uttryck tillkom allt eftersom man kartlade olika behov och åtgärder.

Arbetsvård blev den samlande benämningen på olika åtgärder för de partiellt arbetslösa. Hur många människor — utanför fackmännens krets — kan f. ö. i dag hålla reda på alla begrepps konstruktioner var "vårdformerna" ingår? Det finner

Forts. på sid. 23

Tre levande exponenter för en av våra socialvårdsgrenar — barnvården. Bilden är tagen på ett spädbarnshem i Stockholm

En spastisk flicka lär sig att gå med hjälp av gångstöd. Därintill en pojke som tränar andningsrörelser framför upphängda korkar för att bli av med sina talsvårigheter

Glömda barn blir glada barn

THORE ÅKERSTRÖM

skriver om de spastiska barnen, som ofta felaktigt uppfattas som psykiskt efterblivna. Effektiv behandling och vård kan många gånger göra en såsom olögligen betraktad spastiker till en psykiskt normal, samhällsnyttig och levnadsglad människa. Folke Bernadotte-aktionen har startats för att man med hjälp av insamlade medel skall kunna utöka och förbättra vårdmöjligheterna för våra spastiker.

och korsande varandra, nästan omöjliga att böja. Hon bars in i undersökningsrummet. Hennes beteende var då avgjort sådant att man ville uppfatta henne som ett idiotbarn, vilket inte kunde reagera annorlunda än med en fullkomligt vetlös rädsla, dvs. 'idiotskräck'.

200 nya spastiker varje år

Hon intogs på vår barnklinik i Örebro och undergick där en mirakulös förvandling. Efter ett par veckor hade hon vant sig vid den nya miljön. Ett samarbete mellan läkare, sköterskor, gymnaster och arbetsterapeut kom henne att vakna upp på ett sätt som slog oss alla med häpnad. Hon blev först och främst

öppen, glad och forcerat verksam och började oväntat raskt att tala. Hennes iver att leka och sysselsätta sig var till slut omätlig och hon var ett synnerligen tacksamt objekt för all slags behandling. Inom någon månad kunde hon förflytta sig med hjälp av ett s. k. gångstöd. Stelheten i kroppen och händerna minskade och hela det förpuppade i hennes fysiska och psykiska tillstånd lossnade. Efter regelbunden och trägen behandling kunde hon vid åtta års ålder sättas i skola (normalklass!) och tillgodogjorde sig där undervisningen utan svårigheter."

Dr Brandbergs uttalande visar klart att värdet av rätta och generösa vårdmetoder är oerhört stort. Men staten har hittills varit njugg med anslag åt spastiker. I Sverige finns omkring 4.000 barn, varav 2.000 i skolåldern, som lider av denna förvärvade och icke ärftliga störning. Varje år föds ytterligare 200 spastiska barn, 40 procent av dessa beräknas vara obildbara medan 60 procent anses kunna placeras i samhällsnyttiga uppgifter av varierande slag.

För att bereda möjlighet att göra dessa till fullvärdiga människor inleddes i fjol på årsdagen av Folke Bernadottes bortgång den 17 september, en insamlingsaktion för spastiker vilken skall pågå ett år — den s. k. Folke Bernadotte-aktionen.

Forts. på sid. 21

Att vara spastiker, det vill säga att lida av cerebral pares, vad är det? Ja, i medicinsk bemärkelse liknar sjukdomen polio. En förlamning har uppstått i vissa muskler som gjort att dessa blivit krampaktigt spända och inte lyder nervimpulserna riktigt. Förlamningen beror på hjärnskador som uppstått under fosterstadiet eller vid förlossningen. Ibland inträffar att förlamningen är lokaliserad till tungan eller munnen vilket gör att patienten inte kan tala.

Men sjukdomen har också en grym psykologisk sida. De olika grader av förlamning som den medför kan yppa sig i fumlighet i en arm eller ett ben. Patientens okontrollerade rörelser medför då lätt att han ger intryck av att vara psykiskt efterbliven fast han i realiteten kan ha fullt normal intelligens.

Hur ett svårt handikappat barn framgångsrikt kunnat återföras till livsglädje och livsduglighet belyser en av Sveriges främsta experter på området, lasarettsläkare Olof Brandberg i Örebro, i följande uttalande. Det gäller en fyraårig flicka.

"Vid första anblicken av barnet greps jag av dessa obehagliga känslor en läkare får inför ett fall som ter sig helt tröstlöst. Det var en krumböjd liten varelse, stel i kroppen: skuldror, armar och händer hårt hopböjda och benen sträckta

Larmet har gått på Solna—Sundbybergs brandstation, och brandman John Gustavsson åker rutschbana från logementet ned till vagnhallen

Text: ARNE NYSTRÖM

Foto: O. J.

Brandmännens dagrum ser inbjudande ut, men det står tomt då brandlarm har gått

Partiellt arbetsför jobbar vid brand

Till Solna—Sundbybergs brandstation, som ligger på Råsundastadion, kommer hundra meter från Råsundastadion, kommer mellanrum studiedelegationer från när och fjärran. Chefen A. Samuelsson kan med stolthet visa tekniska finesserna hos Europas för närvarande närmaste brandstation. Om han vill kan han också diskutera stationens anställningspolitik som ett föredöme. Sundbybergs brandstation är nämligen en av de bästa brandkårerna i Stockholms län som har anställt partiellt arbetsföra. Eftersom så gott som alla tjänstgöringsväsendet sedan gammalt varit förbehållna för brandmän, är denna nya giv minst sagt glädjande.

De två partiellt arbetsföra som jobbar på stationen gör som televakter, och anledningen till att de kom till var att brandpersonalen på sin tid frammanför sig hade ett mål om ändrad vakttjänstgöring — ett problem som genom att man inrättade de två nya tjänsterna löstes.

Några data om stationen innan vi börjar vår berättelse. Den består av tre byggnader, nämligen en logementsbyggnad, en övnings- och redskapsbyggnad och ett bostadshus med expeditioner. Stationens byggnadsvolym är 19.500 kbm, och det beräknas att kostnaden omkring 3,9 miljoner kronor — däri inräknat inventarier — att bygga den.

Televakten — för att börja med den — ligger i anslutning till vagnhallen, och den har försett med tänklig modern teknisk utrustning. Förutom riksstämman som betjänar fjorton telefoner inom stationens område, radio, som håller kontakten med brand- och ambulanscentralerna, inrymmer manöverbordet centralanslutning till hjälptelefonsystemet, som har ersatt den föräldrade telegraf som fanns på den gamla stationen. Vid varje brandlarmtablå som visar vad slags eldsvåda det är, vinds-, källar- eller våningsbrand etc. — vilka föremål skall rycka ut m. m. Till tidkontrollanläggningen.

Fyra brandbilar plus en befälsbil ingår i Solna—Sundbybergs brandstation — ambulanserna ej medtagna

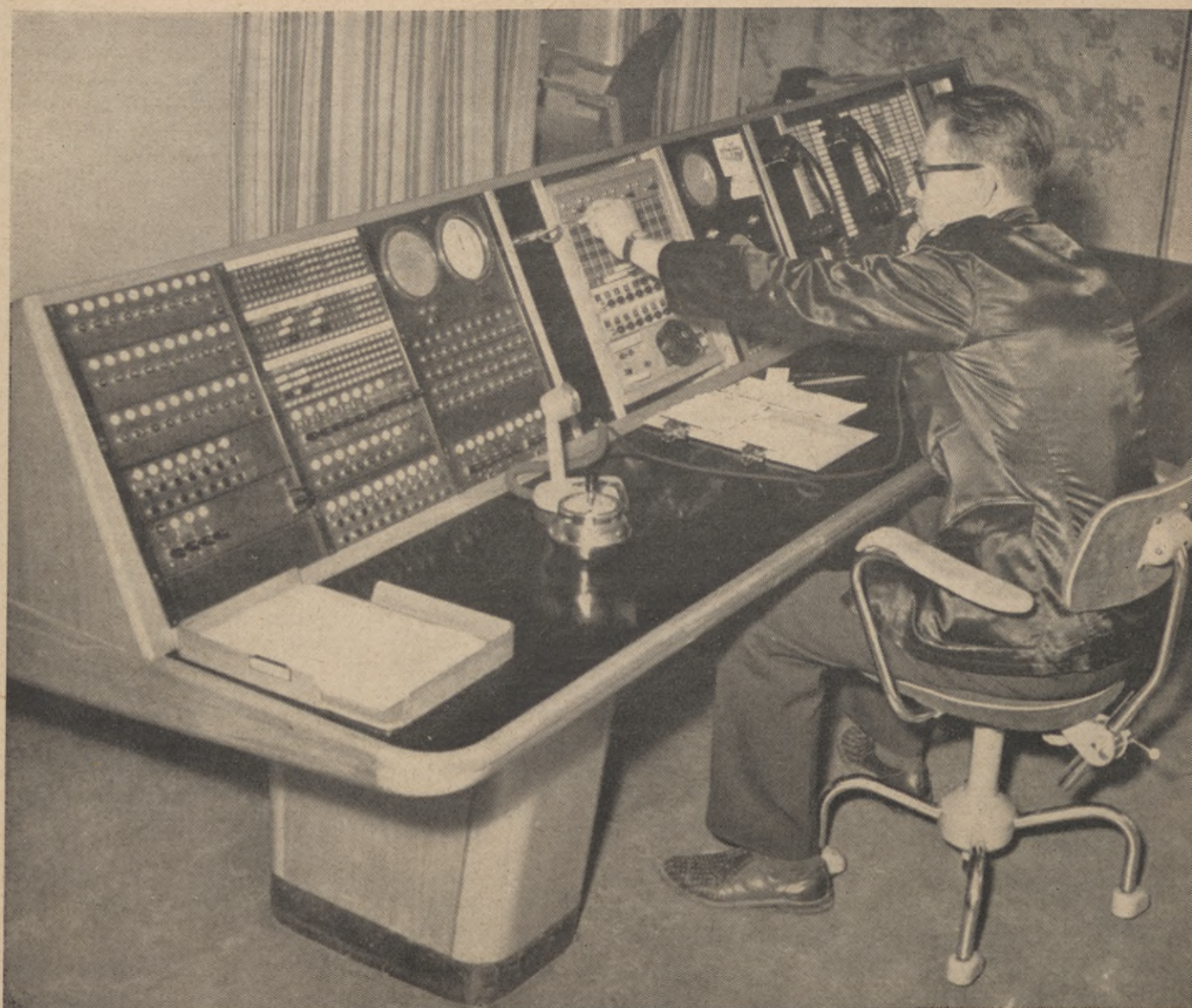
är

några
ämna
rand-
la de
e mo-
fram
lna—
cen-
rtiellt
rand-
rakt-

jänst-
garna
nske-
löstes

ring.
och
och
lagda
kostat
g och

elbar
upp-
växel,
JKV-
bilar,
nya
rand-
s det
m —
som
foto-
d. 18

Brandstationens hjärna, det imponerande manöverbordet med bl. a. larmcentral och kortvågssändare, sköts av partiellt arbetsföra

Brandvagnarnas kortvågsradio står i förbindelse med televakten vid stationens manöverbord

Här kan televakten sträcka ut sig på natten — men det gäller att snabbt komma på benen om telefonen kallar

ndkår

JONAS PRESENT

Novell av WILLY WALFRIDSSON

Mor Lena i Hultet gick och pysslade kring stugan och hade tankarna långt ute i världen. Och det hade hon haft under många år, ända sedan sonen, Jonas, reste ut till Staterna. På den tiden hade maken, Efraim i Hultet, levt och paret hade varit i femtioårsaldern: det kunde tyckas att de vid de åren bort ha en god del av livet framför sig. Men så räknade de inte. Hultatorparnas liv hade varit strävsamt; vid femtio var Efraim en giktbruten gubbe och mor Lena en torr gammal gumma. Fast inte hade man haft något att beklaga sig över, menade de båda. Man hade levt sitt liv på hederligt sätt och gjort rätt för sig så gott man kunnat på dåtida fattigmansvis. Fostrat Jonas, ende sonen, till en rejäl pojke och efter förmåga hållit honom med kläder och mat och lärt honom tukt och förmaning. Och detta senaste var, enligt Hultaparets mening, kanske det förnämsta av allt.

Jonas i Hultet hade varit en pigg och vaken pojke och allmänt omtyckt inom bygden. Och då han en vacker dag, strax efter det han fyllt tjugo år, fick för sig att han ville pröva lyckan ute i Amerika hade det inte ställt sig allt för svårt för honom att få ihop till resbiljetten. Sockenbönderna hade trätt emellan och lånat honom vad han behövde: detta hade man gjort för såväl Hultatorpsparets som Jonas egen skull. Hulda-Jonas skulle nog se till att lånet blev betalt, det tvivlade ingen på. Hederligheten hade alltid varit Hultafolkets kännemärke och Jonas bråddes på föräldrarna. Ute i Amerika kunde den som var skötsam och om sig tjäna pengar, det visste man. Och Jonas i Hultet var skötsam och om sig och hade varit så från sina tidigaste pojkar.

Jonas reste en vårdag, då björkarna nyss lövats och majnycklar och kärringtänder klädde de ngrässpårande backarna. Mor Lena och Efraim följde honom ner till stora landsvägen, där han skulle få följa med handlareskjutsen till stationen. Det sades inte mycket under vandrigen utför den slingrande torpstige-

gen. Jonas gick först. Efter Jonas kom Efraim, med kryckkäppen i ena handen och andra handen vilande på ryggen. Och allra sist kom mor Lena, tunn och kutande i sin svarta schalet och åtsittande kofta.

Utmed stigen doftade gran och tall av terpentin och kåda och i enbuskarna snattrade trastarna. En och annan ekorre kilade uppför en trädstam eller satt pirande med pigga, klara ögon. Himlen var blå och vinden sommarljum. Jonas kastade slutligen fram en undran huruvida det kunde finnas tallar och kranar, ekorrar och trastar därute i landet bortom Oceanen.

Efraim svarade att det kände han inte till och mor Lena sa ingenting. Lika tystlåten som man varit under vandrigen lika tystlåtet och kortfattat blev avskedet nere vid landsvägen. Handlareskjutsen höll redan och väntade och hade bråttom att

komma vidare. Jonas tog föräldrarna i hand och lovade skriva ofta, ofta. Mor Lena och Efraim stod kvar så länge de kunde se en skymt av skjutsen. Jonas vinkade och de vinkade tillbaka. Sedan gick de tysta hem till torpet, var och en upptagen av sina tankar.

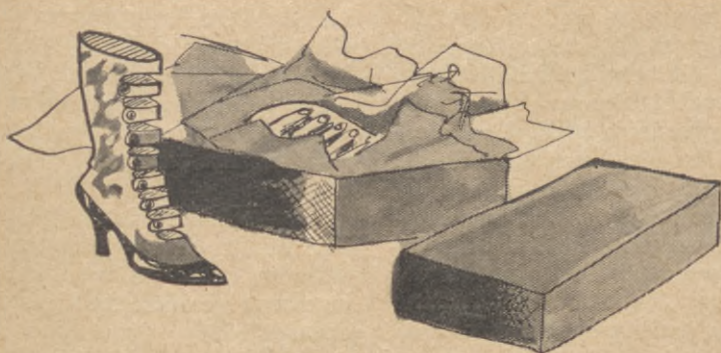
Jonas skrev — inga långa brev — men breven kom tätt. Han hade det bra ute i Amerika och arbetade vid ett banbygge, skrev han. Pengar tjänade han, men det var dyrt att leva — dessutom hade han lånet att tänka på. Amorteringarna kom punktligt och varje gång var summan större än den överenskomna. Så fort Jonas klarat lånet skulle han tänka på föräldrarna med en slant då och då, skrev han. Men först ville han göra rätt för sig och det tyckte mor Lena och Efraim också. Man hade så man klarade sig något så när och huvudsaken var att Efraim inte glömde dem, som hjälpt honom att komma till Amerika.

Två år efter det Jonas rest var sista lånekronan återbetald. Mor Lena och Efraim satt i torpköket den kvällen, andäktiga och stolta. Jonas hade hedrat sig och visat sig

Teckningar av
MAJKEN
BANNER-WAHLGREN

Jonas tog föräldrarna i hand och lovade att skriva från Amerika

I lådan låg ett par knäppkängor med spetsiga tår och svängda klackar

skötsam och rejäl och det var något att yvas över. Inte alla unga män skulle ha varit som Jonas. Så sades det också i bygden även om det tillades att det var ju inte annat än man väntat. Men duktigt var det i alla fall att Hulta-Jonas gjort rätt för sig inom betydligt kortare tid än långivarna beviljat honom.

Sedan Jonas betalt det sista av lånet kom ytterligare ett par, tre brev till Hultet. Men breven kom med betydligt längre mellanrum än tidigare — det hade sina giltiga orsaker, menade mor Lena och Efraim. Jonas hade träffat en flicka ute i S:t Paul, där han arbetat senaste året, och med den flickan ämnade han gifta sig. Ungdomar som råkat ut för kärleken var så upptagna. Inte kunde mor Lena och Efraim klandra Jonas för att breven dröjde som de gjorde. Och inte var det måhända klandervärt ens detta att breven slutligen helt och hållet upphörde att komma.

Vid den tidpunkten hade Efraim blivit särdeles krasslig och något år senare dog han. Lena blev ensam med kon och de två fåren, hönsen och katten. Hon hade alltid varit stillsam och aldrig gjort något väsen av sig och faktiskt kunde det se ut som om hon trivdes med ensamheten. Efraim hade alltid haft ansat och fint på Hultet och mor Lena skydde ingen möda att hålla stället i samma skick. Kring stugan lyste pioner och dahlior under höstarna, och krassen klättrade uppåt stugväggarna. På ömse sidor om farstusvalen stod ett kaprifolstånd med köttiga blad och blom, som doftade honungssött under sommartiderna. Under takpannorna hade svalorna bo och i enbacken invid tunet vimlade det av trastar och starar.

Mor Lena hade det vackert i sin ensamhet och föreföll belåten och nöjd.

Det var bara då folk frågade efter Jonas hon fick något trött över sitt fårade ansikte.

— Det har dröjt sen en hörde ifrån honom, sa hon. Men han har förstås så mycke att stå i. En får nog höra ifrån honom när som helst.

Till en början hade folk frågat efter Jonas så ofta de träffade mor Lena eller Efraim. Men med åren hade frågorna blivit färre. Bygdefolket ville inte i onödan påminna mor Lena om sonen. Stackars mor Lena — för Jonas skulle hon naturligtvis aldrig få se. Klart att han råkat ut för sjukdom eller någon olycka och att han inte längre befann sig i livet. En präktig pojke som Jonas skulle inte låtit föräldrarna sitta väntande, utan att ge ett livstecken ifrån sig då och då, där om var man allmänt ense. Och så undvek man att föra Jonas på tal, då man stötte ihop med mor Lena någon gång.

Och de gångerna blev med åren allt färre. Tidigare hade mor Lena tittat ner i boden en gång i veckan, men numera fick en grannhustru sköta om Hultatorpets små inköp. Mor Lena gick sällan utanför torpägorna: jo — en gång om dagen kunde man se henne komma trasande neråt den slingrande skogstigen. I ur och skur, sommar som vinter, hade mor Lena gjort den vandringen ända från den dag Jonas reste till Amerika. Postutbärningen inneslöt inte småtorpen inne i skogarna. Nere vid landsvägen hade Hultatorpet en rostig brevlåda. Mor Lena gick dagligen dit ner, kastade en blick i lådan, skakade på huvudet och tog raka vägen tillbaka hem.

Det var i en tid då fattigfolket i stor utsträckning emigrerade västeröver. Från Mor Lenas socken var det många ungdomar som sökt sig till Staterna. Somliga hördes aldrig

av, men huvudparten höll troget kontakt med hembygden. Ingen nämnde emellertid med ett ord att de någonsin stött ihop med Jonas i Hultet, eller visste hur det kunde ha gått för honom. Under de första åren, efter det breven från sonen upphört att komma, hade mor Lena angeläget hört sig för hos alla, som hade barn eller anhöriga därute. Men detta hade hon för länge sedan slutat göra. Kanske trodde hon inte själv att sonen var i livet och hon hyste väl inga förhoppningar om att någonsin få höra ifrån honom.

Men en dag — andra året efter första världskrigets slut — hände något underligt. Mor Lena hade efter vanligheten gått ner till brevlådan och i brevlådan låg en rödbrun lapp. Mor Lena tog lappen och synade de konstiga märkena och det utländska trycket. Och — jo! Visst var lappen till henne. "Missis Lena Svensson, Hultatorpet", läste hon och på en annan rad stod det: "Mr Jonas Swansson, S:t Paul, Minn. USA".

En stund senare stod mor Lena inne på posten i handelsboden och tryckte ett paket mot bröstet. Detta var en stor och märklig dag. Aldrig hade vägen hem till Hultatorpet synt så lång som nu. Hemkommen läste mor Lena stugdörren och satte sig i kökssoffan för att öppna paketet. Paketet var omvirat med många snören och det var ett otal hårt åtdragna knutar på snörena. Till slut måste mor Lena ta försikraren till hjälp och nu kunde hon veckla upp papperet. Inuti fanns en papplåda och... Å! Mor Lena stirrade på lådans innehåll. Ett par knäppkängor av blankläder med spetsiga tår och svängda klackar. Skaften var broderade med underliga figurer, blomblad eller vad det skulle föreställa. Maken till märkliga kängor hade mor Lena, aldrig, och säkert heller ingen annan inom socknen, någonsin sett.

— Ojoj! sa mor Lena. Ojoj! Något annat kunde hon inte få fram.

Mor Lena ställde kängorna på bordet och satt länge och såg på dem och de var från Jonas och det var för rart. Visserligen hade mor Lena ingen användning för slika lyxskor, men kängorna betydde att Jonas levde och hade sin mor i tankarna. Mor Lena vaggade med axlarna och torkade sig i ögonen och först efter en stund kom hon sig för

med att närmare undersöka papp-lådan. På lådans botten låg ett brev. Mor Lena hämtade glasögonen och läste.

Jonas skrev att han hade hälsan och hade det bra, men om sin långa tystnad nämnde han ingenting — inte direkt. Här stod bara att han periodvis varit sjuk och att postgången till gamla landet varit osäker under kriget. Men nu måste Jonas bra och hoppades att mor gjorde detsamma. Jonas nämnde inte ett ord om fadern, men det var inte så underligt, tänkte mor Lena. Mor Lena hade skrivit åtskilliga brev till sonens senaste adress, under åren som gått sedan amerikabreven upphörde att komma. Mor Lena hade skrivit efter makens död och berättat om hans frånfälle. Tydligt hade åtminstone det brevet kommit Jonas tillhanda, eftersom han inte sporde efter far.

Efter detta bröt mor Lena den isolering hon levte i under senare år och blev ofta sedd litet varstades ute i bygden. Och alltid hade hon papplådan med brevet och blankskinnskorna med sig. Var så goda! Här kunde folk få se! Jonas hade det bra ute i västern det syntes på skorna. Vilka kängor! Ojoj! Mor Lena höll upp de broderade amerikakängorna och lät dem vandra ur hand i hand, och brevet från Jonas måste läsas av alla. Mor Lena ville liksom rehabilitera sonen för dennes långa tystnad, tänkte sockenfolket. Här kunde man läsa och se att Jonas inte glömt sin mor.

— Nej, men! sa sockenfolket. Vad Jonas måtte ha det beviljat, sa man, och slog ihop händerna och spelade överväldigad och bestört.

Men inom sig tänkte — och visste — man annorlunda. Jonas i Hultet hade sannerligen inte kommit upp sig i Amerika. Per på Myren, en pojke från bygden, som emigrerat för ett par år sedan, hade skrivit hem i våras att han råkat Jonas ute i Staterna och att Jonas var fullständigt under isen. Försupen och förfallen, en vagabond ute i Minnesota som drog sig fram på att parasitera — köra upp — nykomna svenskimmigranter. Hult-Jonas, denne präktige svenske torparpojke, hade efter några år i Staterna förändrats och var bara en skrävare och lögnhals. Och det där med skrävlet visade sig bäst på gåvan till mor Lena, tänkte sockenfolket.

Jonas borde ha sänt modern de dollars kängorna kostat, men det hade han aktat sig för. I stället hade Jonas skickat denna allt igenom onyttiga gåva för att mor Lena skulle kunna ha den kvar för hela sitt liv och inför alla kunna visa hur fint Jonas hade det. Inte kunde mor Lena linkat omkring med en dollarseedel och sagt att den hade hon fått ifrån Jonas. Men med blankskinnskängorna var det annorlunda. Jojo. Folk förstod.

För mor Lena blev blankskinnskängorna och de få raderna i pappasken den enda gåvan och det sista livstecknet från Jonas. Kängorna ställde hon inne på finrumsskänken, sedan hon visat dem överallt inom socknen. Där stod de sedan och blänkte i kapp med Efraims gamla spruckna rakspegel.

Och för mor Lena var amerikakängorna till stor glädje. Beviset för att sonen hade det bra — som hon trodde — och att hon — åtminstone ibland — levde i hans tankar.

PARTIELLT ARBETSFÖRA . . .

Forts. fr. bilduppslaget

celler i vagnhallen för vissa fordon och elektrisk apparatur i televakten, som automatiskt tidsregistrerar inkommande telefonsamtal på larmnumret, inkommande och utgående larm, signaler och uttryckning. Till televakten hör också en bandspelar, som automatiskt startar vid anrop på larmnumret eller på hjälptelefon. Så på den här stationen bör det aldrig uppstå några missförstånd, vilket ju annars kan vara lätt när människor ringer och är upphetsade.

Brandmännen alarmeras genom signaler i högtalare, som finns uppsatta överallt inom stationen. Genom högtalarna kan order förmedlas både från televakten och från brandchefens expedition. Dessutom tjänstgör högtalarsystemet som vanlig snabbtelefon.

När arbetet vid televaktens manöverbord tunnar ut eller fram på natten upphör nästan helt och hållet, kan tjänstgörande vakten vila sig i ett sovrum intill vaktrummet. Han har också tillgång till ett kök för matlagning och kaffekokning. Men han får inte dröja sig kvar för länge: svarar han inte inom fyrtio sekunder efter signal från manöverbordet, så slås automatiskt larmsignal!

En modern brandstation är ingen liten arbetsplats. Utöver brandchefen finns vice brandchef, brandkapten, tre brandmästare, fyra brandförmän och tjugosex brandmän, en aktningssvård personalstyrka som synes.

I bostadshuset finns tjänstebostäder för sju av brandkårens befäls personer, och för brandmännen finns logement avsedda för tre man vardera.

För fritidssysselsättningen är det också sörjt med stora utrymmen, där bordtennis och tyngdlyftning tycks dominera. Dessutom har personalen möjligheter att på vissa tider disponera gymnastiksalen, där korgboll och innefotboll tydligen är populärast. Och när man undrar varför brandmännen ser så solbrända ut får man veta att det finns solaltan på taket.

Pojkårens dröm att en gång få åka utför brandkårens glidstänger kan dock inte uppfyllas här. Det finns inga glidstänger inom logementsvåningen. Vagnhallen står i förbindelse med logementsvåningen genom fyra rutschbanor, som mynnar i hallens centrum och ersätter de traditionella glidstängerna. Rutschbanorna utgör samtidigt bärande element i byggnaden, varigenom pelare kunnat undvikas. Vi erbjöds en åktur men föredrog att lita på att det går undan i rutschbanorna i Europas modernaste brandstation.

480.000 KILOMETER . . .

Forts. fr. sid. 9

avloppsvattnet renas innan det på nytt sätts i omlopp.

Kroppens reningsverk är njurarna som varje dygn genomflyts av 500 liter orent blod, vilket renas innan det åter går ut i systemet. Njurarna är genomspunna av 200 miljoner mikroskopiska urinkanaler.

Den moderna människan är ofta utsatt för krångel med nerverna. Och även om begreppet "nerver" inte är synonymt med det jag avser så låter det onekligen rätt rusligt att "ha krångel med nerverna" när man konstaterar att det i människokroppen finns 480.000 kilometer nervbanor. Jämför den siffran med avståndet till vår drabant månen, dit det bara är — om man inte räknar avståndet från sputnikarna — 384.403 kilometer.

Forts. på sid. 22

Ljuset

Då ur ljuset
kommer en duva, kommer ur varma redet
en kvinnas värme.

Då när nattens breda vingslag
töckenvågor välva
har ur duvo, har ur handens mjuka kupa
ljuset stigit
ljuset mot mitt öga stigit.

Då

En gång när allt är över
en gång när allt är slut
ej går jag bort allena
nej i den timmen sena
följs jag av dig som gav
mitt hjärta ljuvligt svar.

Harald Forss

Teckning av ERLAND ULLMAN

Ullman - 59

BILDKRYSS Nr 3

Illustration 1 (Top Left): A man sits on a seesaw with a cow on one end and a woman with an umbrella on the other. A speech bubble from the man says: "DEN HÄR ÄR GOD! DEN KOMMER FRÅN GOTLAND!". A speech bubble from the woman says: "SÅ SANT JAG HETER - ÄR JAG BÅDE LEDBRUTEN OCH SULTEN!".

Illustration 2 (Top Right): A close-up of a woman's face with a surprised expression.

Illustration 3 (Middle): A rooster and a penguin. The rooster says: "HÖR PÅ HÄR!". The penguin says: "ÄNET, SÅ STORSINT ÄR JAGET!".

Illustration 4 (Bottom Left): A horse and a dog. The horse says: "-JAG KOSTAR 10.000 KRONOR!". The dog says: "JAHA ÄN SEV DÄ?".

Illustration 5 (Bottom Right): Two men. One man asks: "Å DET ARBETAS Å STAS I?". The other man replies: "JA, JOBBA BÖR MAN, ANNARS DÖR MAN!".

Grid Clues:

- TILLTAL I REDE
- ÄR TONÅRNING
- VIKT
- HED RAS
- INSEKT
- OVÄRDERA
- SKENA
- FÖRSTEMÄNNEN
- HANDLING TVÄRSÄ
- MÅSKLINUM
- LYTT
- BÄLTE
- GENAST
- AS
- ETIMIN
- HET
- LOKAL
- MAN FRÅN ISTAN
- BUL
- KVICK
- KONSTAFEL
- DAVE
- KUT
- EJ UD
- BALSAME RADE
- HUVUDSAK
- YTA
- GÖRFSK
- FEL
- KAN VIND
- TÄRNING
- FRÄSCH
- TIDNING
- FINGRAR
- HÄST
- KAN VIND
- STADS-LUNGA
- RUNDA FÖR-MER
- FÖR-NÖJER
- POMP
- KÄRL
- DRYCK
- ODEN
- STATER KAN STÄ VARA LAGAN
- LOA-DON-LOKAD LER
- FLOD
- TITTEL
- LTUM
- KRÖT OCH
- DTUR
- KYLER
- NÄSTA EJ VÄR
- TITTA
- GÖR KUSK
- GAMMALT MATT
- EJ VILD
- FÄGEL
- SMÅ-VÄXTA
- SISTA PÅRET UT
- LÅNG TID
- GEN-LJUD
- VARU HUS
- HELGÅN BILD
- LOTTERI
- FÖR SFE-LÄRE
- LIT
- BRÖD KAN MAN
- SOFT

Namn: Adress:

Vårt marskryss är omväxlande och ganska lättlost — även ni som inte brukar knåpa med bildkryss bör därför göra ett försök. I de skuggade rutorna skall det stå någonting som ytterligare motiverar att ni deltar i kryssandet.

Lösningarna måste vara Status redaktion, Box 4149, Stock-

holm 4, tillhanda senast den 5 april 1959. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrevens vara märkta "Bildkryss nr 3".

Tre priser utdelas, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status majnummer.

Lösning till bildkräys nr 1

SKRIV SÄRRE!
HÖRS DET NÅGOT I LUFTEN,
SOM SURRAR...

HÄR IFRÅN SPANIEN
SEGLADE HAN
ÖVER HELA
KLOTET...

HUR FOR
COLUMBUS?

SKRIV SÄRRE!
HÖRS DET NÅGOT I LUFTEN,
SOM SURRAR...

HÄR IFRÅN SPANIEN
SEGLADE HAN
ÖVER HELA
KLOTET...

HUR FOR
COLUMBUS?

ALLREDES
PÅ TOR!
HÄR N. N. NTE
HURRY VAD SAG
SAGT DU
NON-SENSE
MÅLER!

KUL LEK,
DETHÄR!

Status har tidigare påtalat bristen på hemvårdarinnor — inte minst kännbar för familjer med lungsjuk husmor. Kmt föreslår i nädiga luntan ca 4,6 miljoner kronor, eller ungefär lika mycket som förra året, till statsbidrag åt kommunerna för avlönande av hemvårdarinnor. För varje heltidsanställd hemsyster skall liksom hittills utgå 1.700 kronor i bidrag, och antalet bidragsberättigade tjänster föreslås även i fortsättningen maximerat till 3.500.

Socialstyrelsen har hemställt att maximisiffran måtte höjas till 3.600, och man måste beklaga att det inte beaktats. Även med ett sådant tillskott skulle hemsysterkåren inte räckta till, men en liten förbättring är att föredra framför ingen förbättring alls.

I detta sammanhang kan omtalas att socialstyrelsen också hävdar att vissa utbildningskurser för hemvårdarinnorna borde förlängas från tre till fyra månader, för att möjliggöra en vidgad undervisning i bl. a. hemsjukvård. Den extra månaden skulle utnyttjas till dels teori, dels praktik på ålderdoms- och kronikerhem etc. Även här har kmt visat kalla handen. Någon förbättrad utbildning blir det inte den här gången.

AKE ROOS

Skickade ni in någon lösning till bildkräys nr 1, kan ni kolla här om ni lyckades klara den rätta lösningen. Första prisets 25 kr gick till hr Einar Cantzler, By-

berget, medan tian vanns av hr Gunnar Gustafsson, Pl 333, Gamleby, och femman av fr. Valborg Landelius, Artemisgatan 10, Hjorthagen.

GLÖMDA BARN...

Forts. fr. sid. 13

Den företas gemensamt av Sveriges scoutförbund, Svenska Röda Korset och Diakonisällskapet i Göteborg. Den riksomfattande aktionen stöds av ett 15-tal föräldraföreningar samt ett 20-tal andra ideella föreningar och organisationer. Bakom sig har aktionen vidare medicinsk och pedagogisk expertis.

Många specialskolor behövs

Föreningen för utvecklingsstörda barn (FUB) och Sveriges föräldraförening för spastiska barn har nyligen riktat myndigheternas uppmärksamhet på sysselsättnings- och arbetsfrågor när det gäller de äldre barnen. Sjukgymnastiken måste breddas och flera speciella lekskolor upprättas. Vidare krävs ytterligare speciella bottenskolor för de handikappade — de få som finns täcker inte tillnärmelsevis behovet.

I Stockholm har stadens barnavårdsnämnd bara en speciallekskola, Fredhalls barnstuga, och i Uppsala finns en där man tillämpar särskild

VÅR NÄDIGA LUNTA

Forts. fr. sid. 4

en visar att omskolningsuppgifterna mer och mer överflyttas till arbetsmarknadsstyrelsen.

För s. k. näringshjälp åt partiellt arbetsföra sägs pensionsstyrelsen dessutom tarva en miljon. Det svår-förståeliga, även oegentliga ordet näringshjälp innebär bidrag åt handikappade för inköp av exempelvis invalidbilar, maskiner för småindustriell verksamhet, kioskrörelser och liknande.

I flera år har arbetsmarknadsstyrelsen kastat blickar på näringshjälp och i sina petita framhållit att även den borde ha befogenhet och ekonomiska möjligheter att bevilja sådan hjälp. Riksdagsrevisorererna av 1957 funderade på problemet och fann att samtliga ärenden om näringshjälp kunde överflyttas till arbetsmarknadsstyrelsen. Ve-

derbörande riksdagsutskott visade sig emellertid tveksamt och efterlyste ytterligare utredning. Därefter har pensionsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen haft överläggningar i ämnet och enats om att den senare styrelsen bör få bestämma om näringshjälp i sådana fall, då länsarbetsnämnderna gjort utredning och den sökande inte uppbär folkpension (ex. invalidpension). Kmt, som finner detta klokt, vill nu avgöra hur näringshjälpmedlen skall fördelas mellan de båda styrelserna och hemställer att riksdagen måtte godkänna de uppdragna riktlinjerna.

Självfallet vore det praktiskt att låta arbetsmarknadsmyndigheterna få ett avgörande ord med i laget. Eftersom de svarar för större delen av arbetsvärden är det irrationellt att de inte kan besluta på egen hand i ärenden, då näringshjälp är aktuell.

lekterapi för att övervinna barnens rörelserubbningar. Dr Bo Bille, som är läkare vid spastikerskolan i Uppsala, anser det självklart att fler specialskolor upprättas för dessa handikappade. Han säger: "Hjälpklass är nästan aldrig aktuell för de spastiska barnen — deras intelligens är i allmänhet normal om än ibland ganska ojämn."

Men det är förvisso ingen billig skola som krävs för spastikerna. För det Folke Bernadotte-hem för 20 internatbarn, som planeras ersätta den nuvarande spastikerskolan i Uppsala, beräknas en årlig driftskostnad på 350.000 kronor. Men det måste vi ha råd med. "Trekloöveraktionen" — flickscouternas stort upplagda insamlingsaktion för handikappade ungdomar, särskilt spastiker i åldrarna 17—25 år, inbringade i fjol 237.000 kronor. Det skulle förslå till att driva en effektiv spastikerskola i ett år. Scoutinsamlingen vid vallokalerna i fjol gav 650.000 kronor — det skulle räcka i två år för att hålla ett spastikerinternat igång.

De frivilliga och insamlade gåvor kan dock inte förslå i längden. Låt oss hoppas att Bernadotte-aktionen även påverkar staten; att den bereder väg för en generösare anslagspolitik då det gäller våra spastiska barn. Det finns goda möjligheter att göra "glömda barn till glada barn". Om vi bara vill betala vad det kostar.

480.000 KILOMETER...

Forts. fr. sid. 18

Varje kvadratcentimeter av vår hud innehåller 100 svettkörtlar och fyra meter nervbanor. Örat har 24.000 nervelement som ligger ordnade likt tangenterna i ett klaviatur i innerörats snäcka. Våra ögon har 75 miljoner tappar och stavar — ljuskänsliga cellbildningar som överför synintrycken till hjärnan. 350 miljoner lungblåsor bearbetar en dygnskvantitet av 560—700 liter syre.

Hela denna fantastiska organism sätter vi dagligen i arbete och den startas utan protester. Är inte — trots allt — människan till sin konstruktion överträffande allt hon själv skapat?

Ni har väl prenumererat på STATUS?

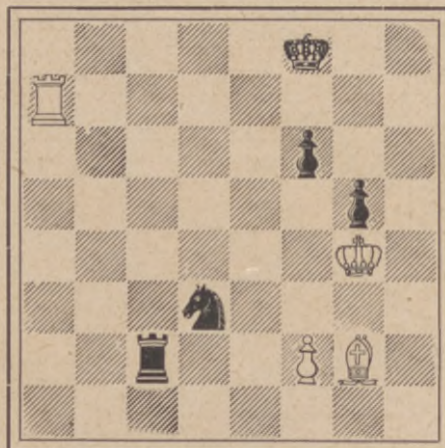

Redigerat av
A. HILDEBRAND

ETT STUDIEMÄSSIGT PARTISLUT

En mindre, internationell turnering som hölls under årsskiftet 1958—59 i Jönköping vanns av norgemästaren Olaf Barda tillsammans med ryske stormästaren Kotov före en del andra prominenta spelare. Barda är känd som en av Skandinavians främsta schackmatadorer. Nedan återger vi hans partislut mot exvärldsmästaren Euwe från turneringen i Hastings 1949—50.

Dr Max Euwe, Holland.

Olaf Barda, Norge.

Vit skulle här göra sitt förseglingsdrag. Som man ser ligger han bonde under och även hans sista bonde är allvarligt hotad. På 1. Ld5 vinner Txf2. På 1. Kg3 håller ej Sxf2 på grund av 2. Ld5, men svart kan dra: —, Txf2. 2. Td7, Td2. 3. Lf1, Sc5! — vilket för till vinst. Vit fann emellertid förseglingsdraget som löste den kinkiga uppgiften:

1. f3!	Txg2†
2. Kf5	Sf4
3. Kxf6	Ke8
4. Kf5	Tg3
5. Tb7	—

Naturligtvis inte 5. Tg7 på grund av Txf3. 6. Kg4, Sc6. 7. Tg6, Tf4†. 8. Kg3, Te4 och vinner.

5. —	Kf8
6. Ta7	Sh3
7. Tb7!	—

På 7. —, Txf3† följer 8. Kg4 med remiställning.

7. —	Sg1
8. f4	g4
9. Tb8†	Kg7
10. Tb7†	Kh6
11. Tb6†	Kh5
12. Tb8	remi.

EN SMULA TEORI

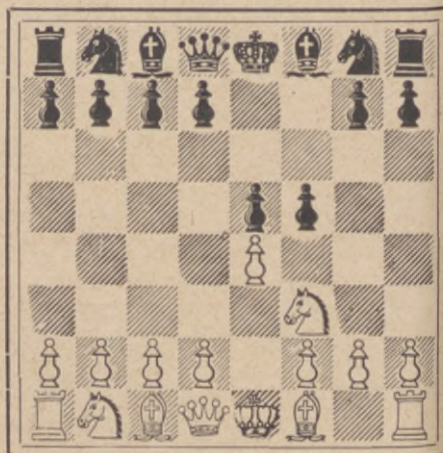
Schackteorin omfattar bl. a. en lång rad spelöppningar som numera spelas ytterst sällan och därför för de flesta är okända. Icke desto mindre bör man känna till ett

och annat om dessa spelsätt för att t. ex. kunna överraska en motståndare eller tvärtom — för att slippa bli överrumplad. Låt oss titta på följande gambit.

Lettisk gambit

Gambitvarianten som bär detta namn uppkommer efter dragen

1. e4	e5
2. Sf3	f5

Det är draget 2. —, f7—f5 som kännetecknar ifrågavarande gambit. I förra seklet brukade detta bondeoffer kallas för "Kungsgambit i efterhand", men efter de detaljerade analyser som ägnats denna spelöppning av lettiska schackspelare, i synnerhet Betins, fick den namnet "Lettisk gambit" (på vissa språk kallas den för Riga-gambiten). Det spelsätt som svart väljer för dock till sämre spel för svart och förekommer därför numera blott ytterst sällan.

3. Sxe5!

Till oklara förvecklingar för 3. Lc4, fe4. 4. Sxe5, Dg5 osv.

3. — Df6

På 3. —, Sf6. 4. ef behåller vit merbonden.

4. Sc4

Bättre spel får vit även efter 4. d4, d5. 5. Sc4, fe. 6. Le2 (Kalinins drag), Dd8. 7. d5! genom att fullfölja utvecklingen och angripa bonden e4.

- fxe4

På 4. —, De6 följer 5. Se3, fe. 6. d3! med starkt angrepp.

5. Sc3

- Dg6

Inte heller 5. —, Sge7 är bättre. 6. Se3 (felaktigt är 6. Sxe4? för De6 och 7. — d5), De5. 7. d4 eller 5. —, De6. 6. d3, ed†. 7. Se3!

6. d3

- Lb4

Till förlust för 6. —, ed. 7. Lxd3, Dxd2. 8. Dh5 med följande Le4. På 6. —, Sf6 byter vit på e4 och får därefter ett starkt pjäsangrepp.

7. Ld2

- Lxc3

8. Lxc3

- Sf6

9. dxe4

- Sxe4

10. Ld3

- 0—0

På 10. —, Dxd2 följer 11. Dh5†.

11. 0—0

Vit har nu ett stort utvecklingsförsprång, medan svarts kungsflygel är försvagad. På 11. —, Sxc3. 12. bc, Df6 måste vit enligt Keres' rekommendation spela 13. Dh5, g6. 14. Da5! med klar ställningsfördel.

DET "YNGLANDE" ...

Forts. fr. sid. 12

säkert många, som i förtvivlan irrat omkring bland olika, "öppna, slutna och halvöppna vårdbegrepp" för att — bortsett från sociala välfärdskänslor — språktekniskt orientera sig. Och i utredningarnas myrstack måste det mycket fantasi till för att få fram godtagbara beteckningar på nyskapelser i socialvården. För den språkligt intresserade är de gamla ramarna, arbetslöshet, sjukdom, fattigdom osv., bara enkla utgångspunkter för att orientera sig in i nuets växande begreppsrikedom.

Begreppen växer — de går i par med samhällsutvecklingen. Från människans infångande går vi vidare ut i naturen med vårdbegreppets kniptång. Våra vattendrag och sjöar hotas ju av ständig förorening. Vår moderna civilisation har med det växande behovet av att avreagera sig sina avfallsprodukter i rör och ledningar skapat ytterligare ett begrepp till de många — vattenvården.

Går man från vatten och grönska till ekonomins och siffrornas bistra ökenklimat, hittar man också där ett mycket aktuellt vårdbegrepp. Sifferkarlarna knotar om "hotet mot den svenska kronan" — de styrande måste "taga vård om penningvärdet."

Den moderna människan står i centrum för hela den växande begreppsfloran. Vårdformerna liksom hämtar sin växtkraft ur vårt mångsidiga beteendemönster. Låt oss, bara i det goda syftet att försöka belysa det sista påståendet, gå och titta på en fotbollsmatch. Vi tycker oss då vara en bit på sidan om det s. k. välfärdssamhällets anordningar, socialvård och hithörande begrepp. Men detta gäller — liksom nästan överallt i vårt moderna samhälle — endast så länge det inte händer någonting. Plötsligt törnar två spelare ihop i stridsvimlet på planen. En reser sig med möda. Den andre ligger kvar. Bårbärarna rusar in på planen, tar hand om den skadade — han bärs ut på bår. Bakom stridsvimlet, bakom hurraropen och jublet på läktarna finns — ja, ska vi vara djärva nog och kalla det "idrottsvården".

Den sistnämnda faktorn — om uttrycket idrottsvård tillåtes — är en nog så viktig sådan. Både läkare och psykologer har redan visat sig oundgängliga för den starkt utvecklade

idrottsrörelsen i Sverige och andra länder. När man till sist tar del av en alldeles färsk utredning, som i tabeller och siffror bevisar att "var fjärde stockholmare behöver söka nervläkare för vård" — då frågar man sig, om inte det s. k. vårdbegreppet nu håller på att över-svämna alla gränser.

Språktekniskt sett har alltså det en gång lanserade nya ordet "socialvård" ynglat av sig ett häpnadsväckande antal undersåtar på några årtionden. I praktisk och rent innehållsmässig bemärkelse visar denna utveckling — kort uttryckt — en strävan mot en djupare humanism och förståelse för människans situation i den allt hetsigare samhällsrytmen.

ALKOHOLMISSBRUKET ...

Forts. fr. sid. 8

Vi följer också här med vetenskapens framåtskridande på en hel del andra medicinska områden och tillämpar dessa nya kunskaper vid behandlingen av delirium tremens och liknande tillstånd. Bland dessa nya metoder kan nämnas nedkylning av kroppen — under vissa bestämda förhållanden — och reglering av elektrolytjämvikten, dvs. kroppens vätskebalans.

Framför allt bör man tänka på att behandlingen individualiseras, att den icke ges schablonartat. Man får använda olika angreppspunkter för behandlingen allt efter de enskilda fallens art. Vad som kan vara livräddande eller nyttigt för den ene patienten kan vara livsfarligt för den andre.

— Många ser ned på alkoholister, på alkoholsjukdomarna och på dem som ägnar sin arbetskraft åt att hjälpa dessa människor, säger docent Izikowitz till sist. Bland de alkoholsjuka finns, därom är ingen tvekan, en hel del folk som måste räknas till samhällets drägg. Men bland dem finns också synnerligen värdefulla, utomordentligt hjärtgoda, fina och duktiga människor. Alkoholsjukdomarna i sig själva är inte heller några andra klassens sjukdomar. De är ett personlighets- och samhällsproblem av största betydelse. Inga sjukdomar sprider sina sociala skadeverkningar i så vida ringar som just alkoholsjukdomar, och inga andra sjukdomar kan innebära ett sådant lidande för patientens anhöriga.

Tandberg

NYHETER

Tandberg

TELEVISION

Hypermodern konstruktion av den populära "platta" typen, alltså med 110° bildrör. Högsta djup endast 37 cm. Lätt att placera, exempelvis på eller i en bokhylla.

Tandberg

RADIO

Huldra- och Sölvsuperserierna utökade med nya modeller, bl. a. elegant utformade golvm modeller, som även medger stereofonisk ljudåtergivning av högsta Hi-Fi-klass.

Tandberg

BANDSPELARE

Serien utökad med ytterligare två modeller med 4-kanalsystem. Därigenom erhålles fördubblad speltid och förbättrad bandekonomi utan försämring av ljudkvaliteten.

Färdiginspelade band, dels egna inspelningar, dels kopior av amerikanska masterband med inspelningar av världsberömda orkestrar. Enkelkanal eller stereo.

Tandbergprodukterna liksom de färdiginspelade banden säljas genom de ledande radioaffärerna, som gärna står till tjänst med kompletterande upplysningar. Om så önskas sänder även vi gärna kostnadsfritt broschyrer med närmare upplysningar om Tandbergfabrikens TV-, radio- och bandspelaremodeller samt fullständig Phonobandkatalog. Insänd blott kupongen här nedan så kommer trycksakerna omgående med posten.

Generalagent:

AB MASKIN & ELEKTRO

Box 113, Örebro

Namn

Bost.-adr.

Postadr.

V. g. textal

STOCKHOLM

IFA ETT NAMN ATT MINNAS
då det gäller porträtt- och interiör-
fotografering, förstoringar m. m.

Drottninggatan 114 A - STOCKHOLM
Telefon 31 19 82

Svenskt Papper Aktiebolag

Sveavägen 98, Stockholm

Alla slag av papper för
tryckerier

Specialitet:

Tryckpapper för böcker och
tidskrifter Broschyromslag

BODEN

Kommanditbolaget

BETONG

SANDER & Co, Hednoret

Telefon Boden 650 16

BODEN

BORAS

Vid elektriska installationer
ring 122 47, 132 47

ELEKTROFIRMAN MAGNET

Kontor: LILLA BROGATAN 38

Affär: LILLA BROGATAN 30

BETALD
ANNONSPLATS

ESKILSTUNA

MALMÖ

Frans Bergströms
Eftr.

Grönegatan 60, Malmö
Tel. 226 23, 157 30, 97 89 85

Tomater, Blomkål, Grön gurka
till dagens billigaste partipriser

MARMOR, KALKSTEN
och GRANIT
INGENJÖRSFIRMAN H. SVENSSON

Villa Daisy, Mariedalsvägen
MALMÖ Tel. 153 80

Wahlgren
&
Nordquist
MALMÖ

Köper alltid pappersavfall

MALMÖ

Vår hypermoderna anläggning svarar
för en god kundtjänst

AB. KOLKOKS

Malmö, tel. 717 95 växel

NORRKÖPING

Gummicentralen

Stockholmsvägen 22-26
Tel. 268 30 NORRKÖPING Tel. 268 30

Utför alla slags reparationer
Försäljning av nya ringar

UPPSALA

Chr. Rabens Eftr.

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av
Sjukvårds- och Optiska artiklar.
Slipningar och reparationer utföras.

GYNNA

SVENSK

INDUSTRI

Egen import ger bästa råvaror
till förmånligaste priset

Köp dessutom med 25-rabatt.

Vår katalog har utökats med nya arbetsupp-
gifter så att den nu omfattar bortåt 200 artiklar.

Köper Ni 25-förpackning reduceras priset med
10 % — en speciell förpackningsform för sjuk-
hus och större förbrukare.

Har Ni provat vår RAMBI-BAST

Kan levereras i 25 olika färger

Med Rambast lindar Ni själv en dekorativ
skärm till någon av våra tjugiga lampor.
All armatur är S-märkt.

Begär vår kompletterade katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö C

Tel. växel 734 75

Utställning: Östra Tullgatan 2

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64

Väturen 21

Tel. 313 64

ESKILSTUNA

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman

T. Ericson, A. Thingwall.

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM

Tel. Växel 54 19 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar.

**Kan kroppen tillföras
jod vid tandborstning?**

Vetenskapen ger svar

Man har fastslagit att jod är
ett livsnödvändigt ämne, som
dagligen måste tillföras kroppen.
Inom vissa geografiska områden
är jorden och vattnet jodfattiga,
varigenom födan kommer att
innehålla för litet jod.

Radioaktiv jodisotop användes
vid vetenskaplig undersökning.

Genom märkning av tandkräm
med jodisotopen J^{131} i form av
natriumjodid ha svenska läkare
vid en undersökning kunnat
påvisa att:

1. Vid tandborstning under två
min. med jodhaltig tandkräm
kan beräknas att organismen
upptager 6,2 % av tillförd
jodmängd.

2. Upplagring av jod sker i
munslimhinnan.

Om Ni borstar tänderna med
jodhaltig tandkräm

är det vetenskapligt bevisat att
Er organism tillföres jod och
att denna jod stannar upp till 1,5
tim. i munslimhinnan.

Det är jod som gör skillnaden!

Jod-Kaliklora har en förstklas-
sig tandkräms alla goda egen-
skaper och innehåller dessutom
jod i form av vita, lättlösliga
jodsalter, som resorberas av
tandkött och munslimhinna.
Borsta och massera tandköttet
mycket noggrant.

En bra tandkräm
som dessutom innehåller

JOD

Kemisk tvätt

Restaurangtvätt — Hotelltvätt

Hushållstvätt — Stärktvätt

FÖRSTKLASSIGT UTFÖRANDE

Central-tvätten

MALMÖ

Föreningsgatan 16, tel. 724 15

GEFLE METALLGJUTERI

SVEN G. DAHLQVIST

Upplandsgat. 9, Box 251 Telefon 144 99

GÄVLE

Utför metallgjutgods i alla rödgodsle-
geringar i styckevikter upp till 600 kg.

Lagerbussningar alltid i lager.

BEGÄR OFFERT

En kvalitetsgod trycksak
till lägsta pris

Ring 13377 i Borås
AB Tryckericentralen

Hemmets trevnad ökas genom
VACKRA TAPETER

C. A. Kåberg's Tapetaffär

J. V. Modin AB.

Regeringsgatan 5, Stockholm
Telefoner: 11 15 37 - 11 15 38 - 11 15 50

KÖP
SOLSTICKAN

J. HEDMANS
Litografiska Tryckeri

Eftr. LISA KRUSE

Specialitet:

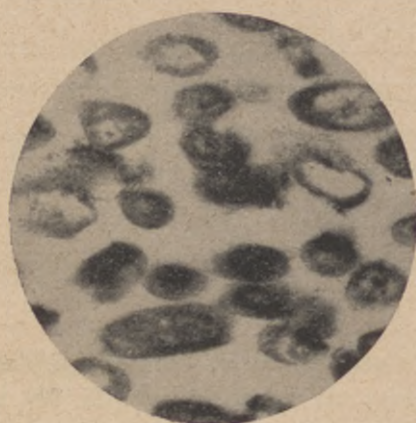
Reklam-,

Emballagetryck m. m.

Box 690 A — GÄVLE 1 — Tel. 228 92

CYKLOSERIN KABI

— *ett nytt vapen i kampen mot lungtuberkulos*

Cykloserin är ett antibiotikum, som bildas av vissa streptomycesarter. Cykloserin har effekt mot ett flertal grampositiva och gramnegativa bakterier. Av särskild betydelse är emellertid dess verkan mot *Mycobacterium tuberculosis*. Cykloserin erbjuder ännu ett vapen i kampen mot lungtuberkulos, speciellt värdefullt, när resistens mot andra tuberkulostatiska medel uppstått.

KONVALESCENTVÅRD REKREATIONSVISTELSE

= eftervård

= förebyggande vård

● **KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA**

Telefon: Växjö 601 07 (Kronobergs län)

Plats för 14 gäster

● **FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,**

UNDERSÅKER (Jämtlands län)

Telefon: Undersåker 11

Plats för 24 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,**

EDSBJÖRKE (Värmlands län)

Telefon: Sunne 271 65

Plats för 30 gäster

● **FRITIDSGÅRDEN RAMNÄS, Postfack 42, TORUP**

Telefon: Torup 138 (Hallands län)

Plats för 20 gäster

● **KONVALESCENTHEMMET ÅSEN, ÅSLJUNGA**

Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)

Plats för 20 gäster

● **LÄNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM**

(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)

Telefon: Södra Hoka 11

Plats för 22 gäster

● **SEMESTERHEMMET SVANHOLMEN**

(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)

Adr.: Stiftelsen Svanholmens Vilo hem,

Almbacksgatan 2 B, MALMÖ

Telefon Ejratäl 14

Plats för 35 gäster

Några interiörer från de trivsamma konvalescenthemmen, som drives av de lungsjukas organisationer

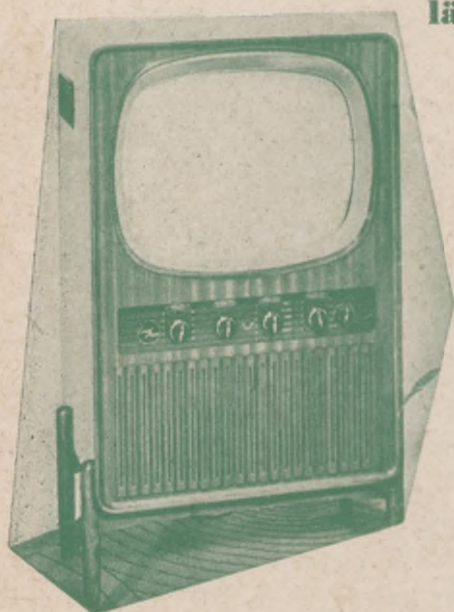
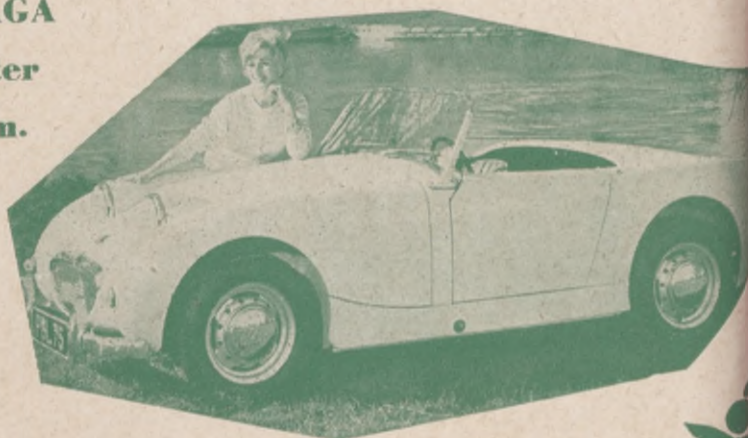
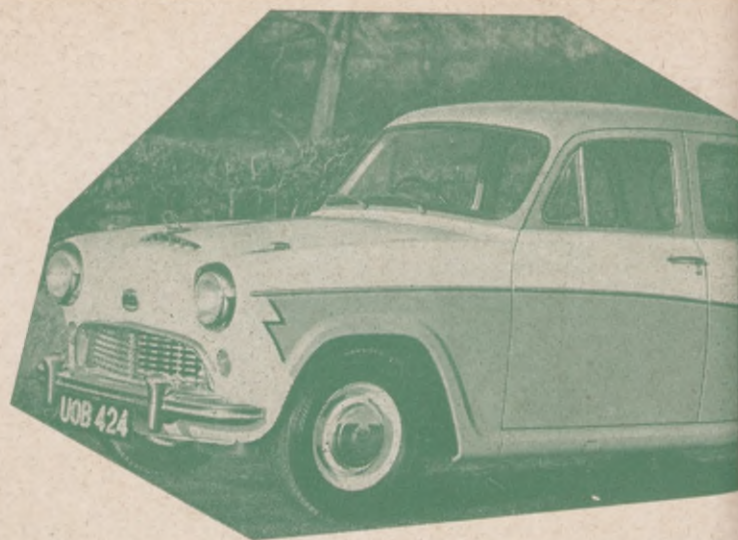

Förfrågan om konvalescentvård

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar,

CHANSA VINN

- 1 Austin A 55
- 1 Austin Healey Sprite
- 3 Austin A 35
- 5 TV med FM-radio Luxor
- 10 TV bordsmod. AGA
- Hushållsassistent
- Monarpeder m. m.
- Presentkort å
- lägst 10:—

DE LUNGSJUKAS RIKSFÖRBUNDS RIKSLOTTERI 1959

med över 4.500 vinster

Betzen

Härmed beställes

..... st. lotter å 2:— att sändas mot postförskott + porto, eller

..... st. lotter å 2:— att sändas varje månad fr. o. m. mars t. o. m. juni 1959 mot postförskott + porto, samt dragningslista å 25 öre, som sändes omedelbart efter dragningen.

Namn:

Adress:

Frankeras
med
20-öres
frimärke

DLR-lotteriet
Box 4149

10 lotter i samma sändning — dragningslista å
20 lotter i samma sändning — dessutom porto
Rekvirera nu! Teckna månadsabonnemang